

Vergaderjaar 2016–2017

**34 550 IV**

## **Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2017**

**Nr. 2**

### **MEMORIE VAN TOELICHTING**

#### **Inhoudsopgave**

<b>A.</b>	<b>ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGS- WETVOORSTEL</b>	<b>3</b>
<b>B.</b>	<b>BEGROTINGSTOELICHTING</b>	<b>4</b>
<b>1.</b>	<b>Leeswijzer</b>	<b>4</b>
<b>2.</b>	<b>De beleidsagenda Koninkrijksrelaties</b>	<b>6</b>
	Overzichtstabel belangrijkste beleidsmatige mutaties	8
	Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven	9
	Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen	9
	Overzicht van risicoregelingen	10
<b>3.</b>	<b>De beleidsartikelen Koninkrijksrelaties</b>	<b>13</b>
	Artikel 1 Waarborgfunctie	13
	Artikel 2 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners (vervallen)	17
	Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur	18
	Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen	22
<b>4.</b>	<b>De niet-beleidsartikelen Koninkrijksrelaties</b>	<b>24</b>
	Artikel 3 Nominaal en onvoorzien (vervallen)	24
	Artikel 6 Apparaat	25
	Artikel 7 Nominaal en onvoorzien	26
<b>5.</b>	<b>De beleidsagenda BES-fonds</b>	<b>27</b>
<b>6.</b>	<b>Het beleidsartikel BES-fonds</b>	<b>28</b>
	Artikel 1 BES-fonds	28
<b>7.</b>	<b>Bijlagen</b>	<b>31</b>
	7.1. Verdiepingshoofdstuk Koninkrijksrelaties	31

7.2.	Verdiepingshoofdstuk BES-fonds	36
7.3.	Moties en toezeggingen	37
7.4.	Subsidies	51
7.5.	Overzicht evaluatie- en overig onderzoek	52
7.6.	Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland	54
7.7.	Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland	57
7.8.	Overzicht eilandelijke inkomsten	58
7.9.	Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland	59

## **A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS- VOORSTEL**

### **Wetsartikel 1 en 2**

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

In afwijking van het derde lid is besloten de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties en de begrotingsstaat van het BES-fonds in één wet te laten vaststellen, op grond van artikel 1, vijfde lid, van de Comptabiliteitswet 2001.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

S.A. Blok

## B. BEGROTINGSTOELICHTING

### 1. LEESWIJZER

#### Algemeen

##### *Inleiding*

Voor u ligt de begroting 2017 voor Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds.

##### *Groeiparaagraaf*

Ten opzichte van de begroting 2016 is hieronder de belangrijkste wijziging opgenomen.

##### *• Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven*

Op verzoek van de Tweede Kamer wordt met ingang van de begroting 2017 inzicht gegeven in de niet-juridische verplichtingen. Het overzicht en de toelichting hierop is te vinden in de tabel «Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven» in de beleidsagenda.

#### Beleidsagenda's

De beleidsagenda's geven een kernachtig overzicht van de hoofdlijnen van het beleid.

De beleidsagenda voor Koninkrijksrelaties (IV) wordt afgesloten met vier overzichten:

##### *• Overzichtstabel belangrijkste mutaties*

In de beleidsagenda is een overzichtstabel opgenomen met de belangrijkste beleidsmatige mutaties.

##### *• Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven*

In dit overzicht worden de niet-juridische verplichtingen opgenomen. Zie ook de toelichting hierboven bij de groeiparaagraaf.

##### *• Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen*

In de tabel van de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen is per artikel voor de periode 2015–2021 opgenomen wanneer een beleidsdoorlichting is gerealiseerd of gepland. De aanvullende informatie wordt opgenomen in bijlage 7.5 «Evaluatie- en overig onderzoek».

##### *• Overzicht van risicoregelingen*

In de beleidsagenda is een tabel «verstrekke garanties en verstrekke leningen» opgenomen.

#### De beleidsartikelen

In de beleidsartikelen staan de beleids- en de financiële informatie over de voorgenomen uitgaven. De begroting Koninkrijksrelaties is opgebouwd uit drie beleidsartikelen: artikel 1 Waarborgfunctie, artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur en artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen.

De begroting van het BES-fonds kent één beleidsartikel: artikel 1 BES-fonds.

Een beleidsartikel is opgebouwd uit de volgende elementen:

- A Algemene doelstelling
- B Rol en verantwoordelijkheid
- C Beleidswijzigingen
- D1 Budgettaire gevolgen van beleid
- D2 Budgetflexibiliteit
- E Toelichting op de instrumenten

### **Budgetflexibiliteit**

De peildatum van de gepresenteerde budgetflexibiliteit (juridisch verplicht) is 1 januari 2017.

### **De niet-beleidsartikelen**

De begroting Koninkrijksrelaties heeft twee niet-beleidsartikelen: artikel 6 Apparaat en artikel 7 Nominaal en onvoorzien.

### **Bijlagen**

De bijlagen 7.1 en 7.2 bevatten de verdiepingshoofdstukken voor Koninkrijksrelaties en BES-fonds. De bijlage 7.3 is een overzicht van de moties en toezeggingen voor beide hoofdstukken.

Vervolgens volgen voor Koninkrijksrelaties een overzicht subsidies (bijlage 7.4) en een overzicht evaluatie- en overig onderzoek (bijlage 7.5). Met betrekking tot het BES-fonds volgen het overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (bijlage 7.6), het overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland (bijlage 7.7), het overzicht eilandelijke inkomsten (bijlage 7.8) en het overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland (bijlage 7.9).

## 2. DE BELEIDSAGENDA KONINKRIJKSRELATIES

### **Algemeen**

Het Koninkrijk is per 10 oktober 2010 staatkundig opnieuw ingericht: vier autonome landen die een aantal taken gemeenschappelijk uitvoeren. Het Koninkrijk vervult een waarborgfunctie (artikel 43 van het Statuut): als de landen (Curaçao, Sint Maarten en Aruba) niet zelfstandig kunnen voldoen aan de verantwoordelijkheid voor rechtszekerheid, deugdelijk bestuur en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van hun inwoners, komt de verantwoordelijkheid van het Koninkrijk in beeld. Het Statuut geeft het Koninkrijk de instrumenten om aan die verantwoordelijkheid invulling te geven.

### *Kinderrechten*

In 2017 wordt wederom ingezet op duurzame verbetering van de situatie van kinderen in Caribisch Nederland. In nauw overleg met UNICEF en de eilanden wordt uitvoering gegeven aan het actieplan Kinderrechten. Op basis van de prioritering in het actieplan wordt onder andere ingezet op de opvoedingsondersteuning, vrijetijdsbesteding en professionalisering van betrokken organisaties.

### *Geschillenregeling*

Artikel 12a van het Statuut van het Koninkrijk schrijft voor dat er een Geschillenregeling moet komen. Tijdens de Koninkrijksconferentie van 16 juni 2015 is afgesproken dat nader bestuurlijk overleg wordt gevoerd gericht op de totstandkoming van een rijkswet. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft een voorstel tot een Rijkswet Koninkrijksgeschillen in openbare internetconsultatie gegeven.

### *Wisselkoers*

In de begroting worden de uitgaven geraamd in euro's, maar daadwerkelijke uitgaven vinden ten dele plaats in dollars. De huidige ontwikkeling van de euro/dollar-wisselkoers leidt derhalve tot druk op de budgetten.

### **Landen (Aruba, Sint Maarten, Curaçao)**

#### *Regionale samenwerking*

Er bestaan vele raakvlakken tussen de zes eilanden en Nederland en zeker ook tussen de eilanden onderling. Hierdoor bestaat er een groeiende belangstelling vanuit de eilanden om vanuit een ander perspectief te kijken naar mogelijkheden van nauwere samenwerking – in allerlei vormen – binnen het Koninkrijk, mede vanuit de wens van efficiënte deling van kennis en expertise.

#### *Financieel toezicht*

Het is van belang dat alle eilanden van het Koninkrijk streven naar financiële soliditeit en duurzaam houdbare overheidsfinanciën. Het College financieel toezicht (Cft) vervult daarbij een toezichhoudende rol, voortvloeiend uit de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten en de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het College Aruba financieel toezicht (CAft) vervult deze rol ten aanzien van Aruba. Indien de financiële situatie daartoe aanleiding geeft zal de Koninkrijksregering op basis van de adviezen van de colleges financieel toezicht de landen aanspreken om maatregelen te nemen.

De financiële situatie op Aruba en Sint Maarten blijft kwetsbaar en zal ook in 2017 en latere jaren inzet van de regeringen van beide landen vergen om de financiën duurzaam op orde te krijgen en te houden. Zorgelijk is vooral de financiële situatie op Sint Eustatius. Sinds 2015 is een toezicht-regime ingesteld en heeft de Rijksvertegenwoordiger in samenwerking met het eiland, het Cft en de verantwoordelijk accountant een plan van aanpak opgesteld ter verbetering van het bestuurlijk en financieel functioneren van het eilandgebied. In 2016 is voorafgaand toezicht op de uitgaven van het eiland ingesteld om te bewaken dat beschikbare budgetten niet zouden worden overschreden. Hoewel in 2016 de basis is gelegd, zal de Rijksvertegenwoordiger in 2017, in samenwerking met het eiland, het plan van aanpak verder uitvoeren. Extra aandacht zal daarbij uitgaan naar het verbeteren van de kwaliteit en de inrichting van het ambtelijk apparaat (door o.a. gerichte opleidingen).

#### *Rechtshandhaving*

De rechtshandhaving in de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt in 2017 verder versterkt. In 2016 is een begin gemaakt met een extra inzet op de aanpak van de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit, met name op Sint Maarten. Waar het zwaartepunt in 2016 lag bij de opbouw, ligt in 2017 de nadruk op het bereiken van zichtbare resultaten. Een sterkere rechtshandhaving is mogelijk door een tijdelijke uitbreiding van het Recherche Samenwerkingsteam (RST), het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, in het bijzonder gericht op bestrijding van grensoverschrijdende en ondermijnende criminaliteit, high impact crimes en mensenhandel en -smokkel.

#### **Caribisch Nederland (Bonaire, St. Eustatius, Saba)**

##### *Caribisch Nederland (CN) Follow up kabinetsreactie Spies*

De kabinetsreactie op het rapport over de uitwerking van de nieuwe staatkundige structuur van Caribisch Nederland, «Vijf jaar verbonden: Bonaire, Sint Eustatius en Saba en Europees Nederland», is op 12 mei 2016 gepubliceerd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, [34 300 IV, nr. 59](#)). De in de kabinetsreactie opgenomen maatregelen zijn aanvullend op de meerjarenprogramma's van de openbare lichamen.

##### *Sociaaleconomische ontwikkeling*

Voor de sociaaleconomische ontwikkeling (verbeteren van de leefbaarheid, de re-integratie naar duurzaam betaald werk en het bevorderen van de maatschappelijke participatie) van Caribisch Nederland ontvangen de openbare lichamen op basis van het «tijdelijk Besluit bijzondere uitkeringen integrale projecten» BES middelen van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

**Overzichtstabel belangrijkste beleidsmatige mutaties t.o.v. vorig jaar (ontvangsten, uitgaven en niet-belastingontvangsten)**

<b>Opbouw uitgaven (x € 1.000)</b>							
	art. nr.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Stand ontwerpbegroting 2016</b>		257.466	292.623	268.404	124.099	123.198	
<b>Mutaties 1e suppletoire begroting</b>		5.029	5.526	6.768	1.121	1.108	1.108
<b>Nieuwe mutaties:</b>		11.500	- 6.287	- 3.148	- 1.248	- 1.248	121.950
waarvan:							
a. integrale aanpak SZW	4.2	2.256					
b. overheveling apparaat KR naar HVII (BZK)	6.1	- 3.937	- 3.259	- 2.920	- 2.920	- 2.920	- 2.920
c. wisselkoersproblematiek	7.3	12.000					
Overige mutaties		1.181	- 3.028	- 228	1.672	1.672	124.870
<b>Stand ontwerpbegroting 2017</b>		273.995	291.862	272.024	123.972	123.058	123.058

  

<b>Opbouw ontvangsten (x € 1.000)</b>							
	art. nr.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Stand ontwerpbegroting 2016</b>		36.475	36.475	36.475	36.475	36.475	
<b>Mutaties 1e suppletoire begroting</b>		6.300					
<b>Nieuwe mutaties:</b>		0	0	0	0	0	36.475
Overige mutaties		0	0	0	0	0	36.475
<b>Stand ontwerpbegroting 2017</b>		42.775	36.475	36.475	36.475	36.475	36.475

**Toelichting**

**a. Integrale aanpak SZW**

Dit betreft een bijdrage vanuit Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) ten behoeve van financiering van integrale projecten van Caribisch Nederland.

**b. Overheveling apparaat KR**

Een klein gedeelte van de medewerkers van BZK (de directie Koninkrijksrelaties) valt onder een ander begrotingshoofdstuk (H IV: Koninkrijksrelaties in plaats van H VII: Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). Dit beperkt de gewenste flexibiliteit voor de inzet van medewerkers binnen BZK. Daarom is deze post overgeboekt naar H VII.

**c. Wisselkoersproblematiek**

Voor het meerjarig opvangen van valutaschommelingen is in 2016 incidenteel € 12 mln. gereserveerd. Deze reservering zal door BZK verder worden aangevuld vanuit de middelen die staan op artikel 7.3 Onvoorzien. Wisselkoerstegenvallers worden vanuit deze reservering gedekt, wisselkoersmeevallers komen ten gunste van deze reservering. De systematiek van deze reservering wordt aan de hand van voornoemde principes nader uitgewerkt.



## Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven

Overzicht niet-juridisch verplichte uitgaven en bestemming (bijdragen x € 1.000)				
Art.nr	Naam artikel (€ tot. Uitg. art.)	Juridisch verplichte uitgaven	Niet-juridisch verplichte uitgaven	Bestemming van de niet-juridisch verplichte uitgaven
4	Bevorderen sociaaleconomische structuur (14.676)	7.658 (52%)	7.018 (48%)	• onderzoek/kennisoverdracht (5.513) • opdrachten (1.505)
<b>Totaal aan niet verplichte uitgaven</b>			7.018	

## Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen

Meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen										
Artikel	Naam artikel	(realisatie)		(planning)					Geheel artikelonderdeel?	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
1	Waarborgfunctie			✓					✓	Ja
4	Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties									
4.1	Aruba, Curaçao en Sint Maarten		✓					✓		Nee <sup>1</sup>
4.2	Caribisch Nederland		✓					✓		Nee <sup>2</sup>
5	Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen		✓					✓		Ja

<sup>1</sup> De onder artikelonderdeel 4.1 geraamde pensioentoeelagen (€ 5,0 mln.) worden niet in de beleidsdoorlichting meegenomen.

<sup>2</sup> De evaluatiecommissie Caribisch Nederland onder voorzitterschap van mevrouw Spiess heeft in 2015 haar rapport uitgebracht en de kabinetsreactie is in mei 2016 aan de Tweede Kamer gestuurd. Caribisch Nederland loopt daarom niet mee in deze beleidsdoorlichting.

Voor een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de meest recente jaarverslagen en/of de site van het Ministerie van Financiën: <http://www.rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties>.

Voor de meerjaren planning van de beleidsdoorlichtingen en evaluaties wordt verwezen naar de bijlage bij deze begroting: «Evaluatie- en overig onderzoek». Voor de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en overige evaluaties zijn hyperlinks opgenomen die meteen verwijzen naar de betreffende documenten.

## Overzicht van risicoregelingen

### Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)

Overzicht van verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)										
Artikel	Omschrijving	Uitstaande garanties		Geraamd te verlenen		Geraamd te vervallen		Uitstaande garanties		Totaal plafond
		2015	2016	2016	2017	2016	2017	2016	2017	
5. Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen (vanaf 2016)	Leningen aan het land Aruba Voorschotten 9e Europees Ontwikkelings Fonds (EOF)	3.378	0	1.454	0	1.047	877	0	877	0
	Totaal	7.604	0	1.454	0	5.273	877	0	877	0

Leningen aan het land Aruba: Deze post heeft betrekking op een door Nederland verstrekte garantstelling van leningen aan het land Aruba vallende onder Staatsgarantie. De leningen zijn gedurende de periode 1990 – 1997 uitgegeven door de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO). Vanwege de toenmalige financiële situatie van Aruba is door Nederland een garantstelling gegeven. Het garantielaanbod is gekoppeld aan de hoogte van de uitstaande lening en wordt per aflossing van Aruba verlaagd met datzelfde bedrag. Het betreft hier een leningenportefeuille met diverse looptijden. De langst lopende lening eindigt in 2020. Aruba heeft tot op heden nog geen aflossing gemist. Voor deze garantie is geen begrotingsreserve aanwezig en wordt geen premie afgedragen als vergoeding voor de afgegeven garantie.

9e Europees Ontwikkelings Fonds (EOF): De garantstellingen zijn op verzoek van de Europese Commissie in het kader van het Europees Ontwikkelings Fonds (EOF) verstrekt door Nederland. De Europese Commissie verlangt van de lidstaten, bij projecten niet vallend binnen de Europese grenzen, een garantstelling voor individuele Landen en gebieden overzee (LGO's). De uitvoering van de projecten vindt plaats op Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland. De garantstelling voor het 9e EOF (2008 – 2013) loopt door totdat deze subsidies geheel afgewikkeld zijn. Voor deze garantie is geen begrotingsreserve aanwezig en wordt geen premie afgedragen als vergoeding voor de afgegeven garantie.

Voor de jaren t/m 2017 zijn er geen uitgaven en ontvangsten op garanties geraamd, omdat er geen indicaties zijn dat Aruba niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen en de EC op dit moment geen beroep op de garantstelling heeft gedaan.

## Overzicht verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)

Overzicht van verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)			
Artikel	Omschrijving	Uitstaande lening	Looptijd lening
5.	Schuldsanering/ lopende inschrijving/ leningen		
	Begrotingssteun Aruba	5.445	25 jaar
	Lening Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA)	1.340	–
	Maatregel Tussenbalans	7.704	30 jaar
	Water- en Energiebedrijf Aruba	5.993	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Curaçao	933.541	30 jaar
	Leningen lopende inschrijving Sint Maarten	205.540	30 jaar

### Begrotingssteun Aruba

In 1985 tot 1988 is aan Aruba een begrotingssteun verleend in de vorm van een lening van € 45,4 mln. met een jaarlijkse rente van 2,5%. Vanaf eind 1994 vindt aflossing plaats in 25 jaarlijkse termijnen van € 1,8 mln. Eind 2018 zal de laatste aflossing plaatsvinden.

### Lening OBNA

Dit betreft een lening aan de Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen (OBNA) ten behoeve van aanvullende liquiditeitssteun.

### Maatregel Tussenbalans

In het kader van de maatregel Tussenbalans zijn met ingang van 1991 begrotingsleningen verstrekt aan Aruba ter financiering van projecten, waarvan een bepaald rendement verwacht mag worden. De leningen hebben een looptijd van 30 jaar, waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%. In 2025 zullen de laatste aflossingen plaatsvinden.

### Water- en Energiebedrijf Aruba (akte 263-JZ/1995)

Het betreft een begrotingslening ten behoeve van het Water- en Energiebedrijf NV gevestigd te Aruba. De lening is in 1996 verstrekt voor het aldaar verrichten van een groot aantal investeringen voor de renovatie en uitbreiding van het Water- en Energiebedrijf. Deze leningsovereenkomst is opgesteld in Arubaanse valuta ad AFL 28 mln. (€ 10,9 mln.). Inmiddels is er op deze lening een bedrag van € 4,0 mln. afgelost. De lening heeft een looptijd tot 30 juni 2026 waarvan de eerste acht jaar vrij van aflossing zijn. Het jaarlijkse rentepercentage is 2,5%.

### Leningen lopende inschrijving Curaçao

Op 15 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat vijf leningen verstrekt aan het land Curaçao. De looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Daarna zijn de volgende leningen verstrekt:

Bedragen in ANG (x € 1.000)	Start	Eind
60.000	16-09-2013	16-09-2043
250.000	01-06-2014	01-09-2044
267.000	20-01-2015	20-01-2045
35.000	30-12-2015	30-12-2045

Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

#### Leningen lopende inschrijving Sint Maarten

Op 21 oktober 2010 heeft de Nederlandse Staat een vijftal leningen verstrekt aan het land Sint Maarten. De looptijd van de langstlopende lening is 30 jaar. Op 12 oktober 2012 heeft de Nederlandse Staat een volgende lening verstrekt. De looptijd van deze lening is 5 jaar. Op 2 juni 2014 heeft de Nederlandse Staat drie leningen aan Sint Maarten verstrekt voor een bedrag van ANG 150 mln. Aan Sint Maarten is op 21 november 2014 eveneens een lening verstrekt van ANG 30,2 mln. De looptijd van deze leningen is 30 jaar.

Het Ministerie van Financiën voert het beheer over deze leningen, de belasting vindt evenwel plaats op hoofdstuk Koninkrijksrelaties (IV).

### 3. DE BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES

#### Artikel 1. Waarborgfunctie

##### **A Algemene doelstelling**

Het waarborgen van de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

##### **B Rol en verantwoordelijkheid**

Elk land in het Koninkrijk heeft de zorg voor de verwezenlijking van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. Het waarborgen hiervan is een aangelegenheid van het Koninkrijk. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op grond van de verantwoordelijkheid voor het Statuut, aanspreekbaar op de waarborgtaak van het Koninkrijk. Vanuit deze verantwoordelijkheid worden de ontwikkelingen met betrekking tot het functioneren van het openbaar bestuur en de verwezenlijking van de mensenrechten en de rechtszekerheid in de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten gevolgd. Het feit dat het Koninkrijk de bevoegdheid heeft in het kader van de waarborgfunctie op te treden, sterkt de instituties van de landen in hun taak om de beginselen van de democratische rechtsstaat te realiseren. De Rijksministerraad kan maatregelen nemen, als er sprake is van ernstige inbreuk op fundamentele rechten en vrijheden in een land of in een situatie waarin rechtszekerheid of deugdelijk bestuur niet langer gewaarborgd zijn en de interne controlemechanismen feitelijk disfunctioneren. Van geval tot geval zal dan moeten worden gezien of ingrijpen in de zin van artikel 43, 50 of 51 van het Statuut, noodzakelijk is en welke maatregel dan het meest passend is.

##### **C Beleidswijzigingen**

Er zijn geen beleidswijzigingen voor dit artikel.

## D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

### Beleidsartikel 1 Waarborgfunctie

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Art.nr. Verplichtingen:</b>	<b>26.754</b>	<b>72.652</b>	<b>70.858</b>	<b>66.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>
<b>Uitgaven: Waarvan juridisch verplicht (percentage)</b>	<b>65.475</b>	<b>72.652</b>	<b>70.858</b>	<b>66.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>
			100%				
<b>1.1 Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur</b>	<b>65.475</b>	<b>72.652</b>	<b>70.858</b>	<b>66.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>	<b>61.552</b>
<b>Bijdrage aan ZBO's / RWT's</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>21.868</b>	<b>18.968</b>	<b>15.968</b>	<b>15.968</b>	<b>15.968</b>
Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	0	0	21.868	18.968	15.968	15.968	15.968
<b>Bijdrage aan andere begrotings- hoofdstukken</b>	<b>65.475</b>	<b>72.652</b>	<b>48.990</b>	<b>47.584</b>	<b>45.584</b>	<b>45.584</b>	<b>45.584</b>
Duradero	939	769	0	0	0	0	0
Grensbewaking (Defensie)	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100	6.100
Kustwacht (Defensie)	38.504	37.802	39.558	38.102	35.402	35.402	35.402
Recherchecapaciteit (Nationale Politie)	15.595	24.668	0	0	0	0	0
Rechterlijke macht (VenJ)	4.337	3.313	3.332	3.382	4.082	4.082	4.082
<b>Ontvangsten:</b>	<b>5.192</b>	<b>5.357</b>	<b>4.857</b>	<b>4.857</b>	<b>4.857</b>	<b>4.857</b>	<b>4.857</b>

## D2 Budgetflexibiliteit

### Bijdrage aan ZBO's / RWT's

#### *Recherchecapaciteit (Nationale Politie)*

De uitgaven zijn vastgelegd in de beheersovereenkomst tussen het Recherche Samenwerking Team en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

### Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

De uitgaven zijn vastgelegd in de Rijkswet Kustwacht en de Beheersovereenkomst tussen de Kustwacht en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de beheersovereenkomst Koninklijke Marechaussee en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in de uitzendregeling voor rechters en ambtenaren.

## E Toelichting op de instrumenten

In artikel 1 staan de rechtszekerheid, deugdelijkheid van bestuur en de mensenrechten in de landen van het Koninkrijk centraal. Zowel rechtszekerheid als de waarborging van mensenrechten is afhankelijk van een goed functionerende rechtshandhavingketen. Om concreet invulling te geven aan deze algemeen geformuleerde doelstelling, worden de beschikbare middelen ingezet ten behoeve van instituties die essentieel zijn voor de rechtshandhaving.

Het betreft bijdragen aan:

- grensbewaking door de Koninklijke Marechaussee (KMar);
- de Kustwacht voor het Koninkrijk der Nederlanden in het Caribisch gebied (Kustwacht);

- het Recherche Samenwerkingsteam (inclusief additionele inzet Sint Maarten);
- het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie (Rechterlijke Macht);

## **1.1 Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur**

### **Bijdragen aan ZBO/RWT**

#### *Recherchecapaciteit (Nationale Politie)*

Zoals vastgelegd in de Rijkswet politie en het Protocol Recherche Samenwerkingsteam heeft het Recherche Samenwerkingsteam (RST) als taak de bestrijding van zware, georganiseerde en grensoverschrijdende criminaliteit. Daarnaast verricht het RST de afhandeling van internationale rechtshulpverzoeken op dit gebied. Het RST heeft vestigingen op Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, waar men werkt onder gezag van de lokale Openbaar Ministeries.

Vanaf 2017 wordt de bijdrage aan de Nationale Politie voor recherchecapaciteit onder dit instrument toegelicht.

Prioriteiten voor 2017 blijven voornamelijk de aanpak van witwassen, mensenhandel, wapensmokkel, internationale drugshandel en bendevoering. Deze prioriteiten worden vastgesteld in het Justitieel Vierpartijen Overleg van december 2016. Gemiddeld zijn er bij het RST ongeveer 70 uit Nederland uitgezonden medewerkers werkzaam, die uitgezonden worden voor een periode van drie tot vijf jaar. Dit aantal wordt aangevuld met 36 medewerkers uit de lokale korpsen en 15 overige lokaal geworven medewerkers. De betrokken Ministers van (Veiligheid en) Justitie van de landen en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen gezamenlijk de jaarstukken van het RST vast in het Justitieel Vierpartijen Overleg.

#### *Recherchecapaciteit Sint Maarten*

De aanpak van de integriteitproblematiek op Sint Maarten is onlosmakelijk verbonden met de benodigde versterking van de rechtshandhavingketen. Daarom zijn er ook afspraken gemaakt over de bijstand voor en versterking van de rechtshandhaving op Sint Maarten, in het bijzonder gericht op bestrijding van grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit, high impact crimes en mensenhandel en -smokkel. De versterking van de rechtshandhavingketen vindt primair plaats bij het Recherche Samenwerkingsteam, het Openbaar Ministerie en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.

### **Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken**

#### *Grensbewaking (Defensie)*

Nederland stelt sinds 2005 structureel personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar) beschikbaar ten behoeve van ondersteuning in de rechtshandhaving op Curaçao en Sint Maarten en incidenteel in Caribisch Nederland. Sinds 2008 levert een flexibele pool van 43 fte een bijdrage aan de bestrijding van de geweldscriminaliteit, het grens- en vreemdelingtoezicht, de bestrijding van mensensmokkel en -handel en de bestrijding van drugssmokkel via de luchthavens. Vanaf 1 juli 2015 is ook Aruba aangesloten bij de flexibele pool. De medewerkers van de KMar functioneren daarbij onder aansturing van de lokale diensthouders en vallen onder het lokale gezag (Ministers van Justitie).

#### *Kustwacht (Defensie)*

De Kustwacht is belast met de maritieme rechtshandhaving in het Caribische deel van het Koninkrijk. Bestrijding van de handel in drugs, de bestrijding van vuurwapensmokkel en de bestrijding van mensenhandel, mensensmokkel en illegale immigratie hebben prioriteit. Daarnaast levert de Kustwacht een belangrijke bijdrage aan de veiligheid op het water door het uitvoeren van zoek- en reddingsoperaties en visserij-, scheepvaart en milieu-inspecties. De Kustwacht functioneert op basis van de Rijkswet Kustwacht. De Rijksministerraad stelt het jaarplan van de Kustwacht vast. Dit jaarplan wordt voorbereid door de Kustwachtcommissie, die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de vier landen en één keer per jaar bijeenkomt.

Door de landen in het Koninkrijk is overeenstemming bereikt over het type vaartuig dat als vervanging zal dienen voor de Super Rigid Hull inflatable Boats (Super-RHiBS). De twaalf nieuwe Metal Shark Defiants 38 worden vanaf begin 2017 in gebruik genomen.

#### *Rechterlijke macht (VenJ)*

Om een goed niveau van rechtshandhaving en rechtspleging in de drie landen en Caribisch Nederland te garanderen, is volledige bezetting van het Gemeenschappelijk Hof en het Openbaar Ministerie van groot belang. Omdat bij de landen de personele capaciteit ontbreekt, draagt Nederland hieraan bij. Nederland stelt daarom op verzoek van de landen rechters en Officieren van Justitie ter beschikking. Deze treden in lokale dienst, waarbij een buitenlandtoelage wordt vergoed ten laste van deze begroting.

#### **Ontvangsten**

De exploitatie van de Kustwacht, exclusief de inzet van Defensiemiddelen en de luchtverkenningcapaciteit, wordt voor 69% gefinancierd vanuit de begroting Koninkrijksrelaties. Aruba, Curaçao en Sint Maarten dragen respectievelijk 11%, 16% en 4% bij. De ontvangsten betreffen de bijdragen van de landen aan de Kustwacht over het voorafgaande jaar.



## Artikel 2. Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners (VERVALLEN)

Dit artikel is niet meer van toepassing. Bij de wijziging van de begrotingsstructuur in 2016 is dit artikel vervangen door artikel 4 (Bevorderen sociaaleconomische structuur), artikel 5 (Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen) en artikel 6 (Apparaat).

### D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

#### Beleidsartikel 2 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Art.nr.</b>	<b>Verplichtingen:</b>	<b>179.435</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Uitgaven:</b>	<b>344.415</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>2.1</b>	<b>Apparaat</b>	<b>12.879</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Personele uitgaven</b>	<b>9.914</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Eigen personeel	9.422	0	0	0	0	0
	Externe inhuur	129	0	0	0	0	0
	Overig personeel	363	0	0	0	0	0
	<b>Materiële uitgaven</b>	<b>2.965</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Overig materieel	2.965	0	0	0	0	0
<b>2.2</b>	<b>Duurzame economische ontwikkeling</b>	<b>14.841</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Subsidies</b>	<b>986</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	IUCN	938	0	0	0	0	0
	Subsidies Caribisch Nederland	48	0	0	0	0	0
	<b>Inkomensoverdracht</b>	<b>3.123</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Pensioenen	3.123	0	0	0	0	0
	<b>Bijdragen aan medeoverheden</b>	<b>2.850</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Sociaaleconomische initiatieven BES	2.850	0	0	0	0	0
	<b>Bijdrage aan (inter)nationale organisaties</b>	<b>7.882</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Samenwerkingsprogramma's	7.882	0	0	0	0	0
	waarvan: Caribisch Nederland	4.008	0	0	0	0	0
<b>2.4</b>	<b>Schuldsanering</b>	<b>316.695</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Leningen</b>	<b>316.695</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	Lopende inschrijving	316.695	0	0	0	0	0
	<b>Ontvangsten:</b>	<b>50.589</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

## Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur

### A Algemene doelstelling

Het op verzoek ondersteunen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten bij het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Het versterken van de bestuurlijke en financiële samenhang en centrale coördinatie vanuit Den Haag voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba).

### B Rol en verantwoordelijkheid

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het stellen van randvoorwaarden die de rechtmatigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen van de Rijksbegroting garanderen. Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn volledig zelf verantwoordelijk voor de beleidvorming en -uitvoering in de landen. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kan op basis van (individuele) verzoeken beleidsmatige assistentie bieden om de landen te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van kennis en expertise.

De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland. In het Statuut is bepaald dat voor deze eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de Rijkscoördinatie van beleid met betrekking tot Caribisch Nederland. Dit krijgt vorm door het opstellen en monitoren van het meerjarenprogramma, het beheer van het BES-fonds, afstemming van rijksbeleid door middel van de zogenoemde Caribisch Nederland tafel, het beheer van de Rijksdienst Caribisch Nederland en het inzetten van de Rijksvertegenwoordiger in de nieuwe rol.

### C Beleidswijzigingen

#### *Kabinetsreactie Spies*

De in de kabinetsreactie opgenomen maatregelen zijn aanvullend op de meerjarenprogramma's en zullen een plaats daarin krijgen om de integraliteit te bevorderen (Kamerstukken II, 2015–2016, [34 400 IV, nr. 59](#)). De inspanning dient erop gericht te zijn de komende jaren de additionele maatregelen naast de meerjarenprogramma's tot uitvoering te brengen. De rijksoverheid en de openbare lichamen staan hiervoor gezamenlijk aan de lat.

## D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

### Beleidsartikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Art.nr. Verplichtingen:</b>	<b>0</b>	<b>19.127</b>	<b>14.676</b>	<b>13.342</b>	<b>14.602</b>	<b>14.602</b>	<b>14.602</b>
<b>Uitgaven:</b>	<b>0</b>	<b>19.127</b>	<b>14.676</b>	<b>13.342</b>	<b>14.602</b>	<b>14.602</b>	<b>14.602</b>
<b>Waarvan juridisch verplicht (percentage)</b>			<b>52%</b>				
<b>4.1 Curaçao, Sint Maarten en Aruba</b>	<b>0</b>	<b>6.266</b>	<b>6.777</b>	<b>6.696</b>	<b>6.809</b>	<b>6.809</b>	<b>6.809</b>
<b>Opdrachten</b>	<b>0</b>	<b>1.157</b>	<b>1.668</b>	<b>1.587</b>	<b>1.700</b>	<b>1.700</b>	<b>1.700</b>
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	1.157	1.668	1.587	1.700	1.700	1.700
<b>Inkomensoverdracht</b>	<b>0</b>	<b>5.009</b>	<b>5.009</b>	<b>5.009</b>	<b>5.009</b>	<b>5.009</b>	<b>5.009</b>
Toeslagen op pensioenen NA	0	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009	5.009
<b>Bijdrage aan (inter)nationale organisaties</b>	<b>0</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	100	100	100	100	100	100
<b>4.2 Caribisch Nederland</b>	<b>0</b>	<b>12.861</b>	<b>7.899</b>	<b>6.646</b>	<b>7.793</b>	<b>7.793</b>	<b>7.793</b>
<b>Subsidies</b>	<b>0</b>	<b>60</b>	<b>60</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
Subsidies Caribisch Nederland	0	60	60	0	0	0	0
<b>Opdrachten</b>	<b>0</b>	<b>4.099</b>	<b>4.741</b>	<b>4.166</b>	<b>5.313</b>	<b>5.313</b>	<b>5.313</b>
Kinderrechten	0	1.000	1.000	0	0	0	0
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	3.099	2.236	1.666	796	796	796
Opdrachten Caribisch Nederland	0	0	1.505	2.500	4.517	4.517	4.517
<b>Inkomensoverdracht</b>	<b>0</b>	<b>1.100</b>	<b>1.100</b>	<b>1.100</b>	<b>1.100</b>	<b>1.100</b>	<b>1.100</b>
Pensioenen en uitkeringen Politieke ambtsdragers	0	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
<b>Bijdragen aan medeoverheden</b>	<b>0</b>	<b>7.602</b>	<b>1.998</b>	<b>1.380</b>	<b>1.380</b>	<b>1.380</b>	<b>1.380</b>
Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven	0	6.702	1.498	1.380	1.380	1.380	1.380
Onderzoek, Kennisoverdracht en Comm.	0	900	500	0	0	0	0
<b>Ontvangsten:</b>	<b>0</b>	<b>9.013</b>	<b>3.213</b>	<b>3.213</b>	<b>3.213</b>	<b>3.213</b>	<b>3.213</b>

## D2 Budgetflexibiliteit

### 4.1. Aruba, Curaçao en Sint Maarten

#### *Inkomensoverdracht*

De uitgaven voor inkomensoverdracht liggen vast in de Vaste verrekenkoersregeling pensioenen (1990).

### 4.2. Caribisch Nederland

#### *Subsidies*

Subsidieregeling ten behoeve van Project uitzending managers (PUM) Netherlands.

#### *Opdrachten*

Betreft de uitgaven voor kinderrechten naar aanleiding van de motie van Van Laar en Segers.

#### *Inkomensoverdracht*

Uitgaven ten behoeve van de Regeling Pensioen ambtsdragers Caribisch Nederland.

#### *Bijdragen aan medeoverheden*

De bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven is vastgelegd in de meerjarenprogramma's van Caribisch Nederland.

### **E Toelichting op de instrumenten**

#### **4.1. Aruba, Curaçao en Sint Maarten**

##### **Opdrachten**

##### *Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie*

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Onder dit instrument worden de projecten verantwoord die in opdracht van Nederland worden uitgevoerd.

Ook terugkerende reguliere projecten, zoals de Koninkrijksspelen en de Koninkrijksconferentie die in Nederland wordt georganiseerd, vallen onder dit instrument.

##### **Inkomensoverdracht**

##### *Toeslagen op pensioenen NA*

Conform de regeling vaste verrekenkoers pensioeninkomen voormalig Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse pensioengerechtigden worden nadelige koersverschillen als gevolg van wisselkoersfluctuaties tussen de Antilliaanse gulden (NAf) en Arubaanse florin (Afl) enerzijds en de euro anderzijds gecompenseerd uit begrotingshoofdstuk IV.

##### **Bijdragen aan (inter)nationale organisaties**

##### *Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie*

Op verzoek van Aruba, Curaçao en Sint Maarten kan Nederland projecten ondersteunen die bijdragen aan het verbeteren van de sociale en economische ontwikkeling en de overheidsfinanciën. Onder dit instrument worden de projecten verantwoord die door de landen zelf worden uitgevoerd.

#### **4.2. Caribisch Nederland**

##### **Subsidies**

##### *Subsidies Caribisch Nederland*

Project uitzending managers (PUM) Netherlands senior experts is een non-profit organisatie die bedrijven uit ontwikkelingslanden en opkomende markten adviseert die geen commerciële consultancy kunnen betalen. De subsidie draagt bij aan ondernemerschap, zelfredzaamheid en duurzame ontwikkeling van midden- en klein bedrijf. Het programma voor Caribisch Nederland is op 1 september 2014 van start gegaan en loopt door tot 31 december 2017.

## **Opdrachten**

### *Kinderrechten*

In 2017 wordt voor kinderrechten ingezet op duurzame verbetering van de situatie van kinderen in Caribisch Nederland. In nauw overleg met UNICEF en de eilanden wordt uitvoering gegeven aan het actieplan Kinderrechten. Op basis van de prioritering in het actieplan wordt onder andere ingezet op de zinvolle vrijetijdsbesteding, opvoedingsondersteuning en professionalisering van betrokken organisaties (amendement van de leden Van Laar en Segers dat beoogde voor de periode van 2015–2017 € 3 mln. vrij te maken voor de verbetering van de positie van kinderen in Caribisch Nederland).

### *Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie*

Het programma Bestuurlijke ontwikkeling richt zich de komende jaren op het verhogen van de kwaliteit en slagkracht van het openbaar bestuur op de zes eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het programma kent een viertal pijlers/ prioriteiten. Ten eerste vraagt de Caribische bestuurlijke context en het insulaire karakter van de zes eilanden steeds om het verder vergroten van de bestuurskracht. In het verlengde hiervan is het van belang om blijvend te investeren in menselijk kapitaal, bijvoorbeeld door het toerusten van de ambtelijke apparaten. Ten derde wordt er gewerkt aan het integraal werken vanuit de departementen in de richting van de eilanden. Met name ten aanzien van Caribisch Nederland zal dit tot verbeteringen moeten leiden in de uitvoering van beleid. Ten slotte is het van belang onderzoek en kennisoverdracht te bevorderen teneinde de beleidsvorming en de praktijk te voeden met nieuwe inzichten.

### *Opdrachten Caribisch Nederland*

BZK verstrekt opdrachten aan bedrijven en organisaties ten aanzien van het goed bestuur en gezonde overheidsfinanciën van Caribisch Nederland.

## **Bijdragen aan medeoverheden**

### *Bijzondere uitkering sociaaleconomische initiatieven*

Dit budget is beschikbaar voor uitkeringen aan de openbare lichamen ten behoeve van sociaaleconomische initiatieven.

### *Onderzoek, Kennisoverdracht en Communicatie*

Dit budget is beschikbaar voor incidentele knelpunten.

## **Ontvangsten**

De ontvangsten hebben voornamelijk betrekking op rentebetalingen over leningen die aan Aruba verstrekt zijn.

## Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

### A Algemene doelstelling

Houdbare overheidsfinanciën door uitvoering van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De staatsschuld van de landen van het Koninkrijk wordt beheerst. Afspraken omtrent schuldsanering naar aanleiding van de nieuwe staatkundige structuur worden uitgevoerd. Nieuwe schulden zijn mogelijk indien aan de voorwaarden van de Rft wordt voldaan. De Staat der Nederlanden heeft een verplicht lopende inschrijving indien naar het oordeel van het College financieel toezicht (Cft) aan de eisen van de Rft is voldaan.

### B Rol en verantwoordelijkheid

Het financieel toezicht wordt uitgeoefend door de Rijksministerraad. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het ordelijk en tijdig verlenen van de opdracht tot inschrijving op leningen van Curaçao en Sint Maarten aan het Agentschap van het Ministerie van Financiën, wanneer is voldaan aan de voorwaarden uit de Rijkswet financieel toezicht. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het monitoren van tijdige rentebetalingen en aflossingen op verleende leningen door de betreffende landen, en eventuele escalatie daarop.

### C Beleidswijzigingen

Niet van toepassing.

### D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

#### Beleidsartikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Art.nr.	Verplichtingen:	0	0	0	0	0	0	0
	Uitgaven:	0	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
5.1	Schuldsanering landen Curacao en Sint Maarten	0	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
	Leningen	0	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
	Schuldsanering	0	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
	Ontvangsten:	0	28.405	28.405	28.405	28.405	28.405	28.405

### D2 Budgetflexibiliteit

#### Leningen

De in de tabel genoemde bedragen zijn langlopende verplichtingen voor aflossingen en rentebedragen van de landen Curaçao en Sint Maarten. De budgetten zijn voor 100% juridisch verplicht.

## **E Toelichting op de instrumenten**

### **5.1 Schuldsanering landen Curaçao en Sint Maarten**

#### **Leningen**

##### *Schuldsanering*

In de Slotverklaring van 2 november 2006 heeft Nederland zich met het oog op een gezonde financiële positie bij de start van de nieuwe staatkundige verhoudingen bereid verklaard om de schulden van (de collectieve sector van) het Land en de eilandgebieden Curaçao en Sint Maarten grotendeels te saneren. Het gaat daarbij om de schuld omvang op 31 december 2005, bestaande uit openbare en onderhandse geldleningen die zijn aangegaan jegens derden buiten de desbetreffende collectieve sector (inclusief de leningen die jegens Nederland zijn aangegaan). Deze leningen zijn, voor zover zij in omvang boven de rentelastnorm van dat jaar uitgaan, door Nederland gesaneerd. Ook de herfinanciering van deze leningen en de financiering van de rentelasten op deze leningen vallen onder de regeling van de schuldsanering.

#### **Ontvangsten**

De ontvangsten binnen dit artikel hebben betrekking op aflossingen en rentebedragen van uitstaande schulden van Curaçao en Sint Maarten.

#### **4. DE NIET-BELEIDSARTIKELN KONINKRIJKSRELATIES**

##### **Artikel 3 Nominaal en onvoorzien (VERVALLEN)**

Dit artikel is niet meer van toepassing. Bij de wijziging van de begrotingsstructuur in 2016 is dit artikel vervangen door artikel 7 (Nominaal en onvoorzien).



## Artikel 6 Apparaat

Op dit artikel worden alle personele en materiële uitgaven en ontvangsten van de onder deze begroting vallende onderdelen gepresenteerd.

### D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

#### Beleidsartikel 6 Apparaat

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Art.nr.	Verplichtingen:	0	16.321	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201
	Uitgaven:	0	16.321	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201
6.1	Apparaat	0	16.321	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201
	Personele uitgaven	0	10.339	11.924	11.109	10.984	10.084	10.084
	Eigen personeel	0	10.135	11.721	10.906	10.812	9.912	9.912
	Externe inhuur	0	204	203	203	172	172	172
	Materiële uitgaven	0	5.982	6.147	6.383	6.117	6.117	6.117
	Overig materieel	0	5.982	6.147	6.383	6.117	6.117	6.117

### E Toelichting op de instrumenten

#### 6.1. Apparaat

##### Personele uitgaven

###### *Eigen personeel*

De uitgaven aan het eigen personeel van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen, inclusief de uitgaven voor de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

###### *Externe inhuur*

De uitgaven aan externe inhuur van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen.

###### *Overig personeel*

De uitgaven aan overig personeel van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen.

##### Materiële uitgaven

###### *Overig materiaal*

De materiële uitgaven van alle onder dit begrotingshoofdstuk vallende onderdelen zijn opgenomen, inclusief de materiële uitgaven voor de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN).

## Artikel 7 Nominaal en onvoorzien

### D1 Tabel Budgettaire gevolgen van beleid

#### Beleidsartikel 7 Nominaal en onvoorzien

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<b>Art.nr.</b>	<b>Verplichtingen:</b>						
	0	15.966	1.276	2.207	2.200	2.187	2.187
	<b>Uitgaven:</b>						
	0	15.966	1.276	2.207	2.200	2.187	2.187
7.1	<b>Loonbijstelling</b>	0	0	0	0	0	0
7.2	<b>Prijsbijstelling</b>	0	0	0	0	0	0
7.3	<b>Onvoorzien</b>	0	15.966	1.276	2.207	2.200	2.187

#### E. Toelichting op de instrumenten

Deze middelen worden op een later moment toegekend aan de relevante beleidsartikelen.

## 5. DE BELEIDSAGENDA BES-FONDS

Via de vrije uitkeringen uit het BES-fonds ontvangen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen om hun toebedeelde en deels wettelijke taken naar behoren uit te voeren, net zoals gemeenten middelen krijgen uit het gemeentefonds. Het gaat hierbij om vrij besteedbare middelen. Het is net als bij gemeenten – aan de lokale democratie om ambities te formuleren, eigen inkomsten te genereren en beleidskeuzes te maken. Jaarlijks vindt in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen Caribisch Nederland besluitvorming plaats over de hoogte van de vrije uitkering voor het jaar daaropvolgend.

Het BES-fonds is een beleidsarm fonds. Het is aan de eilanden om verantwoording af te leggen over de via het BES-fonds verstrekte middelen. De verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is hierbij van groot belang. Om te voorkomen dat er discrepanties ontstaan tussen eilandelijke taken en financiën, toetst de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties strikt op artikel 87 van de wet Financiën BES. Op grond van dit artikel dient het Rijk bij beleidsvoornemens welke leiden tot een wijziging van taken voor de openbare lichamen aan te geven welke financiële gevolgen hier aan zijn verbonden voor de openbare lichamen.

Een totaaloverzicht van bijzondere uitkeringen aan de openbare lichamen (bijzondere uitkeringen) wordt jaarlijks op de derde woensdag van mei aan de Tweede Kamer verstrekt. De verstrekte renteloze leningen aan de openbare lichamen treft u aan in bijlage 7.9 van deze begroting. Een overzicht van alle rijksuitgaven Caribisch Nederland is op verzoek van de motie Hachchi c.s. (Kamerstukken II, [33 000-IV, nr. 28](#)) opgenomen als bijlage 7.6 bij deze begroting. Om de inzichtelijkheid van deze bijlage te vergroten is ook een overzicht van de rijksinkomsten op Caribisch Nederland opgenomen.

## 6. HET BELEIDSARTIKEL BES-FONDS

### Artikel 1 BES-fonds

#### **A Algemene doelstelling**

Via het BES-fonds wordt bewerkstelligd dat de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba middelen krijgen toebedeeld om de tussen het Rijk en de eilanden overeengekomen taakverdeling van de eilanden naar behoren uit te voeren.

#### **B Rol en verantwoordelijkheid**

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de bestuurlijke en financiële verhouding met de eilanden en in die hoedanigheid voor het BES-fonds. Als fondsbeheerder draagt hij zorg voor een adequate omvang van het fonds in relatie tot de overeengekomen taakverdeling tussen Nederland en de openbare lichamen. De openbare lichamen zijn autonoom in de besteding van de vrije uitkering; dat wil zeggen dat de openbare lichamen zelf mogen bepalen welke taken en activiteiten zij bekostigen uit de algemene middelen van de vrije uitkering. Dit uitgangspunt laat onverlet dat de openbare lichamen bepaalde wettelijke taken en activiteiten dienen uit te voeren waarbij zij voor de bekostiging op de algemene middelen zijn aangewezen.

Omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook een coördinerende taak vervult als schakel tussen de openbare lichamen en de verschillende vakdepartementen wordt twee maal per jaar per eiland een bestuurlijk overleg georganiseerd. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid aan de besturen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius om te overleggen met de vakdepartementen in Den Haag waarmee een goede relatie en samenwerking tussen de rijksoverheid en de drie eilandbesturen op bestuurlijk en ambtelijk niveau wordt bewerkstelligd.

De wet Financiën BES (de wet FinBES) biedt – indien nodig – instrumenten voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de toezichthouder, het College financieel toezicht (Cft) om corrigerend op te treden op het gebied van financiën en financieel beheer. De openbare lichamen mogen in principe alleen uitgaven doen die zijn opgenomen in een door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begroting.

#### **C Beleidswijzigingen**

Er zijn geen beleidswijzigingen.

## D1 Budgettaire gevolgen van beleid

### Beleidsartikel 1 BES-Fonds

Budgettaire gevolgen van beleid (bedragen x € 1.000)		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Art.nr.	Verplichtingen:	46.939	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847
	Uitgaven:	46.586	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847
	Waarvan juridisch verplicht (percentage)			100%				
1.1	BES-fonds	46.586	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847
	Opdrachten	98	100	100	100	100	100	100
	Onderzoek	98	100	100	100	100	100	100
	Bijdragen aan medeoverheden	46.488	33.309	32.550	32.641	32.656	32.656	32.747
	Overige uitkering	0	60	0	0	0	0	0
	Vrije uitkering	46.488	33.249	32.550	32.641	32.656	32.656	32.747
	Ontvangsten:	46.586	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847

### D2 Budgetflexibiliteit

Het BES-fonds kent geen budgetflexibiliteit. De openbare lichamen ontvangen middelen voor toebedeelde en wettelijke taken.

## E Toelichting op de instrumenten

### 1.1 BES-fonds

#### Opdrachten

##### *Onderzoek*

Dit betreft middelen voor onderzoek naar de vrije uitkering.

#### Bijdrage aan medeoverheden

##### *Overige uitkering*

Naast de vrije uitkering zijn op basis van de Wet FinBES, «bijzondere uitkeringen» (art. 91) en «andere uitkeringen» (art. 88) mogelijk. Een bijzondere uitkering wordt uitgekeerd aan de eilandgebieden met als hoofddoel het verbeteren van de leefbaarheid, de re-integratie naar duurzaam betaald werk en het bevorderen van maatschappelijke participatie.

##### *Vrije uitkering*

De middelen die de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba uit de vrije uitkering ontvangen zijn vrij besteedbaar. Op de vrije uitkering wordt dit jaar een aantal bedragen ingehouden. Het betreft aflossingslasten voor eerder afgesloten renteloze leningen die het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft verstrekt ter bekostiging van achterstanden in de onderwijshuisvesting, en de in 2015 verstrekte lening van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de weginfrastructuur op Saba.

Tot slot worden gedurende de periode 2014–2018 bedragen teruggevorderd die verband houden met de ontmanteling van de Nederlandse Antillen (voorschotten werkkapitaal). Ook deze kosten worden ingehouden op de vrije uitkering. De totale inhouding bedraagt USD 2,36 mln. in vijf jaar.

#### **Ontvangsten**

Artikel 88, derde lid van de Wet FinBES regelt dat bij (begrotings-)wet voor ieder uitkeringsjaar middelen van het Rijk worden afgezonderd ten behoeve van het BES-fonds. De uitgaven en de afgezonderde inkomsten over ieder uitkeringsjaar zijn aan elkaar gelijk. Gelet hierop is ten behoeve van de dekking van de uitgaven ten laste van het BES-fonds een post ontvangsten geraamd.

## 7. BIJLAGEN

### 7.1 Verdiepingshoofdstuk Koninkrijksrelaties

In de onderstaande tabellen is bij de nieuwe mutaties voor het jaar 2021 tevens de extrapolatiestand voor het artikelonderdeel meegenomen.

#### Artikel 1 Waarborgfunctie

Uitgaven (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		70.252	70.208	61.552	61.552	61.552	0
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	70.252	70.208	61.552	61.552	61.552	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		1.500	4.500	5.700	0	0	0
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	1.500	4.500	5.700	0	0	0
Nieuwe mutaties		900	- 3.850	- 700	0	0	61.552
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	900	- 3.850	- 700	0	0	61.552
	waarvan:						
	a. Rechtshandhaving Sint Maarten		- 3.850	- 700			
Stand ontwerpbegroting 2017		72.652	70.858	66.552	61.552	61.552	61.552
1.1	Rechtshandhaving en deugdelijkheid van bestuur	72.652	70.858	66.552	61.552	61.552	61.552

Ontvangsten (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		4.857	4.857	4.857	4.857	4.857	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		500	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		0	0	0	0	0	4.857
Stand ontwerpbegroting 2017		5.357	4.857	4.857	4.857	4.857	4.857

#### Toelichting

##### a. Rechtshandhaving Sint Maarten

Dit betreft de technische verwerking van de bij Voorjaarnota aangekondigde extra inzet op de rechtshandhaving in Sint Maarten. Dit wordt gedekt uit het budget voor de integriteitskamer, die later van start gaat en door herprioritering binnen bestaande middelen voor samenwerkingsprogramma's en de waarborgfunctie.

## Artikel 4 Bevorderen sociaaleconomische structuur

Uitgaven (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		14.559	14.424	13.306	13.306	13.306	0
4.1	Curacao, Sint Maarten en Aruba	9.460	9.473	9.473	9.473	9.473	0
4.2	Caribisch Nederland	5.099	4.951	3.833	3.833	3.833	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		2.407	- 194	- 60	0	0	0
4.1	Curacao, Sint Maarten en Aruba	- 93	- 194	- 60	0	0	0
4.2	Caribisch Nederland	2.500	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		2.161	446	96	1.296	1.296	14.602
4.1	Curacao, Sint Maarten en Aruba	- 3.101	- 2.502	- 2.717	- 2.664	- 2.664	6.809
waarvan:							
a. technische mutaties		- 3.101	- 1.652	- 1.517	- 2.664	- 2.664	- 2.664
b. rechtshandhaving Sint Maarten			- 850	- 1.200			
4.2	Caribisch Nederland	5.262	2.948	2.813	3.960	3.960	7.793
waarvan:							
c. technische mutaties		3.100	1.652	1.517	2.664	2.664	2.664
d. integrale aanpak SZW		2.256					
Stand ontwerpbegroting 2017		19.127	14.676	13.342	14.602	14.602	14.602
4.1	Curacao, Sint Maarten en Aruba	6.266	6.777	6.696	6.809	6.809	6.809
4.2	Caribisch Nederland	12.861	7.899	6.646	7.793	7.793	7.793

Ontvangsten (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		3.213	3.213	3.213	3.213	3.213	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		5.800	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		0	0	0	0	0	3.213
Stand ontwerpbegroting 2017		9.013	3.213	3.213	3.213	3.213	3.213

### Toelichting

#### a en c. Technische mutaties

Betreft technische reallocaties waarmee een juiste scheiding wordt aangebracht tussen budgetten voor de landen en Caribisch Nederland.

#### b. Rechtshandhaving Sint Maarten

Dit betreft de technische verwerking van de bij Voorjaarnota aangekondigde extra inzet op de rechtshandhaving in Sint Maarten. Dit wordt gedekt uit het budget voor de integriteitskamer, die later van start gaat en door herprioritering binnen bestaande middelen voor samenwerkingsprogramma's en de waarborgfunctie.

#### d. Integrale aanpak SZW

Dit betreft een bijdrage vanuit Sociale Zaken en Werkgelegenheid ten behoeve van financiering van integrale projecten van Caribisch Nederland.



## Artikel 5 Schuldsanering/lopende inschrijving/leningen

Uitgaven (x € 1.000)							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	0
5.1	Schuldsanering landen Curacao en Sint Maarten	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	0
5.2	Leningen en/of garanties landen Curacao, Sint Maarten en Aruba	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		0	0	0	0	0	28.516
5.1	Schuldsanering landen Curacao en Sint Maarten	0	0	0	0	0	28.516
5.2	Leningen en/of garanties landen Curacao, Sint Maarten en Aruba	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2017		149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
5.1	Schuldsanering landen Curacao en Sint Maarten	149.929	186.981	172.431	28.517	28.516	28.516
5.2	Leningen en/of garanties landen Curacao, Sint Maarten en Aruba	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten (x € 1.000)							
Stand ontwerpbegroting 2016		28.405	28.405	28.405	28.405	28.405	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		0	0	0	0	0	28.405
Stand ontwerpbegroting 2017		28.405	28.405	28.405	28.405	28.405	28.405

## Artikel 6 Apparaat

Uitgaven (x € 1.000)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016	21.466	20.938	20.020	19.629	18.729	0
6.1 Apparaat	21.466	20.938	20.020	19.629	18.729	0
Mutaties 1e suppletore begroting 2016	- 1.584	16	16	16	16	16
6.1 Apparaat	- 1.584	16	16	16	16	16
Nieuwe mutaties	- 3.561	- 2.883	- 2.544	- 2.544	- 2.544	16.185
6.1 Apparaat	- 3.561	- 2.883	- 2.544	- 2.544	- 2.544	16.185
waarvan:						
a. overheveling apparaat KR	- 3.937	- 3.259	- 2.920	- 2.920	- 2.920	- 2.920
b. Uitkeringen NA en BES	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Stand ontwerpbegroting 2017	16.321	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201
6.1 Apparaat	16.321	18.071	17.492	17.101	16.201	16.201

  

Ontvangsten (x € 1.000)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016	0	0	0	0	0	0
Mutaties 1e suppletore begroting 2016	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2017	0	0	0	0	0	0

### Toelichting

#### a. Overheveling apparaat KR

Een klein gedeelte van de medewerkers van BZK (de directie Koninkrijksrelaties) valt onder een ander begrotingshoofdstuk (H IV: Koninkrijksrelaties in plaats van H VII: Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). Dit beperkt de gewenste flexibiliteit voor de inzet van medewerkers binnen BZK. Daarom is deze post overgeboekt naar H VII.

#### b. Uitkeringen NA en BES

De uitgaven voor de uitkeringen voor (voormalige) politieke gezagsdragers in Caribisch Nederland worden verantwoord op begrotingshoofdstuk IV Koninkrijksrelaties.

## Artikel 7 Nominaal en onvoorzien

Uitgaven (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016		1.260	72	1.095	1.095	1.095	0
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	1.260	72	1.095	1.095	1.095	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016		2.706	1.204	1.112	1.105	1.092	1.092
7.1	Loonbijstelling	1.013	947	910	905	894	894
7.2	Prijsbijstelling	515	509	454	453	451	451
7.3	Onvoorzien	1.178	-252	-252	-253	-253	-253
Nieuwe mutaties		12.000	0	0	0	0	1.095
7.1	Loonbijstelling	-1.013	-947	-910	-905	-894	-894
7.2	Prijsbijstelling	-515	-509	-454	-453	-451	-451
7.3	Onvoorzien	13.528	1.456	1.364	1.358	1.345	2.440
Waarvan:							
a. Wisselkoersproblematiek		12.000					
Stand ontwerpbegroting 2017		15.966	1.276	2.207	2.200	2.187	2.187
7.1	Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0
7.2	Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0
7.3	Onvoorzien	15.966	1.276	2.207	2.200	2.187	2.187

### Toelichting

#### *a. Wisselkoersproblematiek*

Voor het meerjarig opvangen van valutaschommelingen is in 2016 incidenteel € 12 mln. gereserveerd. Deze reservering zal door BZK verder worden aangevuld vanuit de middelen die staan op artikel 7.3 Onvoorzien. Wisselkoerstegenvallers worden vanuit deze reservering gedekt, wisselkoersmeevallers komen ten gunste van deze reservering. De systematiek van deze reservering wordt aan de hand van voornoemde principes nader uitgewerkt.

## 7.2 Verdiepingshoofdstuk BES-fonds

In de onderstaande tabel is bij de nieuwe mutaties voor het jaar 2021 tevens de extrapolatiestand voor het artikelonderdeel meegenomen.

### Artikel 1 BES-Fonds

Uitgaven (x € 1.000)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	0
1.1 BES-fonds	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016	0	0	0	0	0	0
1.1 BES-fonds	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	32.847
1.1 BES-fonds	0	0	0	0	0	32.847
Stand ontwerpbegroting 2017	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847
1.1 BES-fonds	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847

Ontvangsten (x € 1.000)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand ontwerpbegroting 2016	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	0
Mutaties 1e suppletoire begroting 2016	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	32.847
Stand ontwerpbegroting 2017	33.409	32.650	32.741	32.756	32.756	32.847

## 7.3 Moties en toezeggingen

A.1 In behandeling zijnde moties		
Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Van Meenen en Pechtold; Verzoekt de regering om, in overleg met Bonaire, Sint-Eustatius en Saba met de ACM te bekijken of het mogelijk is om een op de lokale omstandigheden toegespitste mededingingsautoriteit op de eilanden in te richten.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd.
De motie van de leden Van Laar en Van Raak; Verzoekt de regering om te inventariseren of binnen de rijksmiddelen voldoende middelen vrij te maken zijn om de kinderbijslag in Caribisch Nederland vanaf 2017 te verhogen naar 150 dollar per kind per maand, en de Kamer hierover uiterlijk bij de begroting 2017 te informeren.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd.
De motie van het lid Ester c.s.; Verzoekt de regering om de impact van deze maatregelen op de naleving van de kinderrechten te monitoren, de Kamer daarover te rapporteren en op basis van de bereikte resultaten aan te geven of een aangescherpt actieprogramma geboden is ter verbetering van de kinderrechten.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksre- laties in den brede.	De Eerste Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd.
De motie van het lid Ganzevoort c.s.; Verzoekt de regering ook voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba een sociaal minimum vast te stellen op basis van Rijksbedragen voor het noodzakelijke levensonderhoud.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksre- laties in den brede.	De Eerste Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Bijsterveld c.s.; Verzoekt de regering bij de eerstvolgende wijziging van de WolBES voor te stellen daarin de naamgeving van het ambt van de Rijksvertegenwoordiger te vervangen door Commissaris Caribisch Nederland; de taakomschrijving van het ambt in de WolBES zodanig te verhelderen dat de tweezijdigheid van de functie daaruit ook expliciet blijkt; te voorzien in een adequate toerusting van dit ambt.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd.
De motie van het lid Van Laar c.s.; Verzoekt de regering zo snel mogelijk met de regering van Curaçao in overleg te treden en haar dringend te verzoeken alle in redelijkheid te nemen maatregelen te treffen om de uitstoot van schadelijke stoffen binnen drie maanden maximaal te verminderen en de Kamer te informeren over de resultaten van dit overleg.	Kamerdebat 10-02-2016 Isla raffinaderij (AO d.d. 28/1).	Sinds het AO en de moties van januari/februari van dit jaar is er intensief en constructief overleg met de regering van Curaçao waarbij van de zijde van Curaçao op een tweetal terreinen expliciet om assistentie is verzocht: raffinagedeskundigheid en modernisering wet en regelgeving. Voor beide onderwerpen loopt de aanbesteding. Voor de raffinagedeskundigheid worden thans (medio juli 2016) offertes beoordeeld, voor de modernisering van de wet en regelgeving loopt de uitvraag.
De motie van het lid Van Tongeren; Verzoekt de regering in goed overleg met Curaçao actief bij te dragen aan de handhaving van de voor de Isla-raffinaderij geldende milieunormen en de Dienst Centraal Milieubeheer te vragen hiervoor de noodzakelijke handhavingstrainingen te verzorgen.	Kamerdebat 10-02-2016 Isla raffinaderij (AO d.d. 28/1).	Eerst na afronding van de werkzaamheden van de raffinagedeskundige en de modernisering van de wet- en regelgeving kan worden bezien welke additionele ondersteuning van Curaçao op het terrein van handhaving gewenst is. Een verzoek voor verdere assistentie wordt afgewacht.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Van Tongeren; Verzoekt de regering in goed overleg de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten te ondersteunen in het uitvoeren van de in het klimaatverdrag van Parijs overeengekomen afspraken.	Kamerdebat 10-02-2016 Isla raffinaderij (AO d.d. 28/1).	Ondersteuning van de landen Aruba, Curaçao en St. Maarten op het terrein van het Klimaatverdrag zal waar dienstig aan de orde komen tijdens de reguliere werkbezoeken aan genoemde landen.

## A.2. Uitgevoerde moties

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid ten Broeke c.s.; Verzoekt de regering er in rijksverband bij de regeringen van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten op aan te dringen het huwelijk voor paren van hetzelfde geslacht te legaliseren en tevens de positie van lhbt'ers in algemene zin te verbeteren.	Initiatiefnota van het lid Sjoerdsma: Wereldwijd jezelf kunnen zijn.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 25 mei 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 102 nr. 12</a> ).
De motie van het lid Van Laar; Verzoekt de regering op korte termijn te verkennen of de gelijkstelling van het bevallings- en vaderschapsverlof uiterlijk per 1 januari 2017 geregeld kan worden, zodat dit zowel in Europees als in Caribisch Nederland zestien weken is; verzoekt de regering tevens hierover voorafgaande aan de begrotingsbehandeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brief naar de Kamer te sturen.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de motie is op 29 oktober 2015 overgedragen aan SZW.
De motie van de leden Hachchi en Van Raak; Verzoekt de regering proactief samen met Curaçao scenario's te ontwikkelen op basis waarvan binnen afzienbare tijd een besluit kan worden genomen om het probleem van de Isla-raffinaderij duurzaam op te lossen.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 januari 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 35</a> ).

Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Segers en Van Laar; Verzoekt de regering de strijd tegen mensenhandel en gedwongen prostitutie een van de prioriteiten te laten zijn bij het versterken van de rechtshandhaving en de Kamer hierover te informeren.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 13 april 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">31 568 nr. 174</a> ).
De motie van het lid Van Laar; Verzoekt de regering binnen een half jaar een inventarisatie te maken van de staat van alle woningen op deze eilanden; verzoekt de regering tevens een actieplan te maken om te waarborgen dat alle mensen op de eilanden in een leefbare woning wonen, en daar zo nodig aanvullende middelen voor ter beschikking te stellen.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 59</a> ).

#### B.1 In behandeling zijnde toezeggingen

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Staatssecretaris zegt de Eerste Kamer toe, naar aanleiding van een vraag van het lid Laurier (GroenLinks), de voortgangsrapportages over de uitvoering van de plannen van aanpak inzake de AMvRB «Waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint-Maarten» tweemaal per jaar aan de Eerste Kamer te doen toekomen (T01222).	Kamerdebat d.d. 7 december 2010.	Op 21 april 2016 zijn de vijftiende tot en met de achttiende voortgangs-rapportage aan de Kamers verzonden.
De Minister zegt toe, de Tweede Kamer voor Prinsjesdag 2016 schriftelijk te informeren over de afwikkeling van de SONA.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds.	De Tweede Kamer wordt voor Prinsjesdag 2016 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe, de vragen van het lid Van Laar met betrekking tot de bevindingen van de Arbeidsinspectie op Bonaire voor Prinsjesdag 2016 schriftelijk te antwoorden; daarbij gaat het om capaciteit en dergelijke.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds.	De Tweede Kamer wordt voor Prinsjesdag 2016 geïnformeerd.



Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd de suggestie om een juridische loket in Caribisch Nederland te vestigen te doen doorgeleiden naar de collega's van VenJ.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze toezegging is overgedragen aan VenJ.
De Minister zegt de Eerste Kamer toe dat rond de zomer duidelijkheid zal worden verschaft over de problematiek rond de pensioenaanspraken.	Kamerdebat [21-06-2016] – Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer zal na de zomer worden geïnformeerd.
De Minister zegt de Eerste Kamer toe een aantal vragen die vallen onder het beleidsterrein van een andere bewindspersoon door te geleiden naar deze bewindspersoon. Genoemd zijn: discussie over sociaal minimum (SZW), toegankelijkheid juridische bijstand (V&J) en dier- en milieubescherming (EZ). NB de vragen aan de Staatssecretaris van EZ zijn gekoppeld aan een aangehouden motie.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister zegt de Eerste Kamer toe het stimuleren van remigratie naar het Caribische deel van het Koninkrijk (o.a. studiefinanciering) te agenderen voor de Koninkrijksconferentie.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Eerste Kamer wordt voor de Koninkrijksconferentie geïnformeerd.
De Minister zegt toe een vergelijkbaar onderzoek van Ecorys uit 2015 nogmaals uit te voeren op verzoek van Curaçao en is bereid hier ondersteuning aan te verlenen. De Kamer wordt in het voorjaar 2016 over de uitkomsten geïnformeerd.	Kamerdebat 28-01-2016 ISLA-raffinaderij.	Eerst na afronding van de werkzaamheden van de raffinagedeskundige en de modernisering van de wet- en regelgeving kan door Curaçao worden bezien of een herhaling van het Ecorysonderzoek van 2015 opportuun is. Een verzoek voor het verlenen van assistentie wordt afgewacht.
De Minister zegt toe een werkbezoek af te leggen aan Curaçao en aan de Isla raffinaderij, waarbij de geïnventariseerde expertise proactief bij de autoriteiten op tafel zal worden gelegd. De Kamer zal hierover in het voorjaar 2016 worden geïnformeerd.	Kamerdebat 28-01-2016 ISLA-raffinaderij.	MBZK heeft in juni een werkbezoek aan de eilanden afgelegd. De Tweede Kamer wordt hierover in het najaar van 2016 geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen bezien of ervoor gezorgd kan worden dat in gevallen van verhuizingen men in ieder geval aan het loket geen administratieve-wisseling merkt. De Minister informeert de Tweede Kamer daarover.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister heeft een brief aan de Tweede Kamer toegezegd naar aanleiding van het College voor de Rechten van de Mens.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen kijken naar de afgifte van visvergunningen in het kader van takenoverdracht.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister heeft toegezegd de Tweede Kamer te zullen informeren over de stand van zaken omtrent een glasvezelverbinding met Sint Maarten.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister heeft de Tweede Kamer een verslag van het voortgangsgesprek met het bestuur van Saba toegezegd over het overdragen/ decentraliseren van taken.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister heeft de Tweede Kamer toegezegd te zullen kijken naar de mogelijkheid om de renteloze lening voor Saba te verlengen (de Minister komt daarop terug bij de begroting 2017).	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	Deze gesprekken waren bij het opstellen van de begroting nog gaande. Daarom wordt de Tweede Kamer bij één van de komende begrotingsmomenten geïnformeerd.
De Minister zegt toe, de doorrekening van het CAft met betrekking tot de raffinaderij op Aruba direct na publicatie met een appreciatie naar de Tweede Kamer te sturen.	Kamerdebat 23-06-2016 Jaarverslag en Slotwet 2015 Koninkrijksrelaties en BES-fonds.	De Tweede Kamer wordt medio najaar 2016 geïnformeerd.
De Minister zegt de Tweede Kamer toe het Ministerie van SZW te vragen om het toezicht op de arbeidsmarkt te verstevigen. Het antwoord komt bij de begrotingsbehandeling KR.	Kamerdebat 06-06-2016 Evaluatie uitwerking nieuwe staatkundige structuur BES.	De Eerste en Tweede Kamer wordt voorafgaand aan de begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe om geleverde personele ondersteuning aan Caribisch Nederland mee te nemen in de rapportage van de Rijksvertegenwoordiger.	Kamerdebat 21-06-2016 Evaluaties i.h.k.v. de staatkundige vernieuwing en over de Koninkrijksrelaties in den brede.	De Tweede Kamer wordt in het voorjaar van 2017 geïnformeerd.

## B.2 Uitgevoerde toezeggingen Koninkrijksrelaties

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe overheidsinstanties en andere instanties die de suggestie wekken dat Bonaire «buitenland» is, aan te spreken en te corrigeren.	Kamerdebat 13-01-2015 Mondelinge vraag van het lid VAN LAAR (PvdA) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de onvrede op Bonaire over de keuzes van de rijksoverheid (werkbezoek van een delegatie van leden van de Eerste en Tweede Kamer).	Afgedaan. Toezegging wordt meegenomen in het reguliere BZK beleid.
De Minister zegt toe tijdens de Koninkrijksconferentie 2015, die in april 2015 in Curaçao zal plaatsvinden, het Koninkrijk an sich aan de orde te stellen in de context van begrippen als meerwaarde, samenhang, integriteit, publieke zaak, democratie (en in dat kader het kopen van stemmen noemen).	Kamerdebat 12-11-2014 Koninkrijksaangelegenheden.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de werkzaamheden van de werkgroep geschillenbeslechting die aan de orde zullen komen in de Koninkrijksconferentie in de tweede week van juni 2013 te Aruba. Dit ivm het gevolg geven aan de uitvoering van de in 2010 aangenomen motie Yrausquin/Herdé (Kamerstuk <a href="#">32 213 (R1903)</a> , <a href="#">nr. 14</a> ).	Brief MBZK d.d. 11 april 2013 «Reactie op de afsprakenlijst van het Interparlementair Koninkrijksoverleg».	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt toe de Tweede Kamer het meerjarenplan toe te zenden zodra dat vastgesteld is.	Kamerdebat 10-04-2014 Evaluatie rijkscoördinatie Caribisch Nederland.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. 44</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister doet de regering van Curaçao (tijdens de koninkrijksconferentie) de handreiking om mee te denken over de Isla en informeert de Tweede Kamer hierover voor de zomer.	Kamerdebat 21-05-2015 Verzamel overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt toe het meerjarenplan dat in de CN-week tot stand komt aan de Kamer te sturen zodra het concept, waarin kinderrechten, economische ontwikkeling en armoede nadrukkelijk voorop stonden, is vastgesteld.	Kamerdebat 13-01-2015 Mondelinge vraag van het lid VAN LAAR (PvdA) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de onvrede op Bonaire over de keuzes van de rijksoverheid (werkbezoek van een delegatie van leden van de Eerste en Tweede Kamer).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. 44</a> ).
De Minister zegt toe een overzicht met (plannen voor) vastgoed om rijksoverheidsdiensten in te huisvesten op Bonaire, in eigendom van de rijksdienst, mee te in de rapportage rond het meerjarenplan en de Kamer hierover te informeren.	Kamerdebat 13-01-2015 Mondelinge vraag van het lid VAN LAAR (PvdA) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de onvrede op Bonaire over de keuzes van de rijksoverheid (werkbezoek van een delegatie van leden van de Eerste en Tweede Kamer).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. 44</a> ).
De Minister zal tijdens de Koninkrijksconferentie de landen polsen hoe zij tegenover de invoering van een Rijkswet Integriteit staan en zal de Tweede Kamer daarover na afloop van de Koninkrijksconferentie informeren.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zal tijdens de Koninkrijksconferentie de landen polsen hoe zij tegenover de invoering van een werkgroep Voedselvoorziening staan en zal de Tweede Kamer na afloop van de Koninkrijksconferentie hierover informeren.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zal tijdens de Koninkrijksconferentie de landen polsen hoe zij tegenover de invoering van een werkgroep Duurzame economie staan en zal de Tweede Kamer na afloop van de Koninkrijksconferentie hierover informeren.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zal tijdens de Koninkrijksconferentie de landen polsen hoe zij tegenover over het meer betrekken van de jeugd bij kinderrechten staan en zal de Tweede Kamer na afloop van de Koninkrijksconferentie hierover informeren.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe na de Koninkrijksconferentie een overzicht van maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij de werkgroep Cohesie toe te sturen.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe (na afloop van de Koninkrijksconferentie) te informeren wat het standpunt van Aruba en Curaçao is ten aanzien van de benedenwindse vaarverbinding, inclusief gezamenlijke doorrekening.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Linthorst, toe om de ontwikkelingsplannen per eiland inclusief het beoogde voorzieningenniveau, nadat zij afgestemd zijn met de andere departementen, aan de Kamer te doen toekomen (T01752).	Kamerdebat 04-06-2013 Begrotingsstaat Koninkrijksrelaties 2013 (33 400 IV).	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (EK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. S</a> ).
De Minister zegt toe het voorstel voor de rijkswet toezicht integriteit op de Koninkrijksconferentie te bespreken en dit terugkoppelt in het verslag van de Koninkrijksconferentie aan de Tweede Kamer hoe dat is gegaan.	Kamerdebat 31-03-2015 Staat van het bestuur Aruba, Curaçao en Sint Maarten.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe dat in juni 2015, na het komende Justitieel Vierpartijen-overleg, de Tweede Kamer nader wordt geïnformeerd over het integrale plan ter versterking van de rechtshandavingsketen in de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk.	Kamerdebat 31-03-2015 Staat van het bestuur Aruba, Curaçao en Sint Maarten.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 7 september 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">31 568 nr. 165</a> ).
De Minister zegt toe de Kamer in het tweede kwartaal van 2015 te informeren over de uitwerking van het besluit dat de vier landen uit het Koninkrijk gezamenlijk zullen werken aan een nadere uitwerking ten behoeve van een meerjarige, fundamentele, ketenbrede aanpak voor de versterking van de rechtshandavingsketen en deze in te brengen in de Rijksministerraad.	Brief MBZK d.d. 23 maart 2015 «Staat van het bestuur in de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk».	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 7 september 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">31 568 nr. 165</a> ).
De Minister zal na het JVO de Tweede Kamer informeren over de beraadslagingen die hebben plaatsgevonden over de uitvoering van het onderzoek naar geldstromen tussen onder- en bovenwereld.	Kamerdebat 20-05-2015 Koninkrijksconferenties 2014 en 2015.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 7 september 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">31 568 nr. 165</a> ).
De Minister zegt de Eerste en Tweede Kamer toe inzake Akkoord Aruba over de verdere uitwerking te berichten, zodra vervolgstappen op basis van dit akkoord zijn gezet.	Brief MBZK d.d. 7 mei 2015 inzake Akkoord Aruba.	Afgedaan. De Eerste en Tweede Kamer zijn op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. 45</a> ).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe te zullen informeren over het vervolg van het bestuurlijk toezicht St. Eustatius.	Brief MBZK d.d. 10 juni 2015 inzake instellen toezicht St. Eustatius.	Afgedaan. De toezegging is mondeling besproken in het AO BES van 10 december 2015.
De Minister zegt toe direct na de CN-week het Meerjarenprogramma en de additionele toezeggingen naar de Tweede Kamer te sturen.	Kamerdebat 21-05-2015 Verzamel overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">34 000-IV nr. 44</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt aan de Tweede Kamer toe de door Bosman genoemde dossiers aan het Cft voor te leggen om een nadere beschouwing op die dossiers te krijgen en zal de reactie van het Cft bij een eerstvolgende gelegenheid (halfjaarrapportage) naar de Kamer sturen.	Kamerdebat 21-05-2015 Verzamel overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 6 oktober 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 7</a> ).
De Minister zegt de Tweede Kamer toe tijdens de Koninkrijksconferentie te suggereren dat op alle zes eilanden kinderrechtenfestivals worden georganiseerd en zal hierover de Kamer informeren na de Koninkrijksconferentie.	Kamerdebat 21-05-2015 Verzamel overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 23 juni 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">33 845 nr. 11</a> ).
De Minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de ontwikkelingen nav de brief aan MP Wescot d.d. 8 februari jl.	Kamerdebat 12-02-2013 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 27 november 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 30</a> ).
De Minister zegt toe de Tweede Kamer te informeren over de blogger die in Sint Maarten is opgepakt.	Kamerdebat 02-07-2015 Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De toezegging is afgedaan door rechtstreeks contact met de 2 vragende Kamerleden Van Raak en Bosman door Minister en PG Schram (Curaçao en Sint Maarten).
De Minister zegt toe – samen met zijn collega van OCW – de Tweede Kamer een brief te sturen over de gelijkstelling van havo/vwo diploma's (met name Curaçao).	Kamerdebat [02-07-2015] – Verzamel algemeen overleg Koninkrijksrelaties.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 2 oktober 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">31 289 nr. 264</a> ).
De Minister zegt de Eerste Kamer toe te zullen informeren over het vervolg van het bestuurlijk toezicht St. Eustatius.	Brief MBZK d.d. 10 juni 2015 inzake instellen toezicht St. Eustatius.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 7 september 2015 per brief geïnformeerd (TK 2014–2015, <a href="#">31 568 nr. 166</a> ).
De Minister zal bij de regering van Curaçao checken of men zich aan de milieunormen houdt en de Kamer hiervan over twee maanden middels een brief te informeren.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 20 januari 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 35</a> ).
De Minister zegt toe dat de uiteindelijke besteding van de amendementsgelden voor de kinderrechten voor het eind van het jaar bij de Kamer ligt.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 december 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">31 839 nr. 499</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe om in zijn kabinetsbrief inzake kinderrechten in Caribisch Nederland (verwacht in de week van 14 december a.s.) aandacht te geven aan de wijze waarop kinderen zelf betrokken kunnen worden bij het beleid over dit onderwerp.	Kamerdebat 10-12-2015 Verzamel algemeen overleg BES-aangelegenheden.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 18 december 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">31 839 nr. 499</a> ).
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de leden De Graaf en Van Bijsterveld, toe om de opzet en opdracht voor de evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur binnen het Koninkrijk in november/december 2013 aan de Kamer te doen toekomen. Bij het maken van de planning van de evaluatie zal de Minister goed afwegen of een extern aanbesteed onderzoek ten aanzien van de evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur nodig is. De Minister zal bij het formuleren van de opzet en opdracht ook ingaan op de vraag of het Statuut aan de orde wordt gesteld, nadat hij dit besproken heeft met de andere landen in het Koninkrijk. Voorts zal de Minister bij de evaluatie de functie, naamgeving en bevoegdheden van de Rijksvertegenwoordiger meenemen (T01753).	Kamerdebat 04-06-2013 Begrotingsstaat Koninkrijksrelaties 2013 (33 400 IV).	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).
De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag/opmerking van de leden van de CDA-fractie (i.c. Doek), toe dat de invoering van het dualisme in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba vijf jaar na inwerkingtreding van deze wet zal worden geëvalueerd (T01154).	Nota nav verslag commissie Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (NAAZ) d.d. 27 april 2010.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).



Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Bijsterveld (CDA), toe bij de eerder toegezegde evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur, die zal plaatsvinden vijf jaar na inwerktreding (T01031), ook de mogelijkheden voor vereenvoudiging van de BES-wetgeving te betrekken (T01224).	Kamerdebat 06-07-2010 Consensus rijkswetsvoorstellen (32 017 t/m 320020, 32 026, 32 041, 32 178 en 32 179, 32 186, 32 213).	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).
De Minister van Justitie zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen/opmerkingen van de leden Van Kappen (VVD), mevrouw Ten Horn (SP) en Laurier (GroenLinks), toe dat de nieuwe staatkundige structuur in werking zal worden geëvalueerd na ommekomst van 5 jaar, waarbij met name ook zal worden gekeken naar de integratie van de BES in het Nederlandse staatsbestel (T01031).	Kamerdebat 19-05-2009 Het staatkundig proces Nederlandse Antillen.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).
De Minister zegt toe de Tweede Kamer te blijven informeren over de uitkomst van de overleggen met Bonaire, Sint Eustatius en Saba over de beleidsopvolging van de conclusies van het rapport van de evaluatiecommissie Caribisch Nederland.	Brief MBZK d.d. 24 september 2015 Antwoorden op de schriftelijke vragen met kenmerk Kamerstuk 34 300 IV.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 oktober 2015 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 23</a> ).
De Minister zegt toe om in het kader van de evaluatie van cie. Spies en het nog te verwachten kabinetsstandpunt te kijken naar de positie, inclusief de taken, van de Hoge Colleges van Staat in relatie tot Caribisch Nederland – en in het bijzonder de financieringsmogelijkheden van de Nationale ombudsman t.b.v. Caribisch Nederland.	Kamerdebat 10-12-2015 Verzamel algemeen overleg BES-aangelegenheden.	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De Minister zegt toe, conform de wens van de Tweede Kamer, dat het kabinetstandpunt inzake het rapport evaluatiecommissie Spies zodanig tijdig beschikbaar is dat het in ieder geval voor het zomerreces 2016 in beide Kamers behandeld kan worden. De in een bijlage bij het commissieverzoek d.d. 17 november jl. opgesomde openstaande toezeggingen zullen bij deze kabinetsreactie betrokken worden.	Brief MBZK d.d. 26 november 2015 «Kabinetsreactie op rapport evaluatiecommissie Spies».	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).
De Minister zegt toe dat het kabinet in 2016 met een reactie op het evaluatierapport Caribisch Nederland komt zodat de Kamer voor het zomerreces hierover kan debatteren.	Kamerdebat 08-10-2015 Begrotingsbehandeling Koninkrijksrelaties (antwoord regering in 1e termijn + re- en duplieken).	Afgedaan. De Eerste Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (EK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. K</a> ).
De Minister zegt in reactie op het betoog van het lid Van Raak over de afvalwaterzuivering op Bonaire toe dat nu deze met behulp van geld uit Nederland en Europa is gerealiseerd in CN-tafelverband wordt gekeken naar de structurele bekostiging hiervan en de Tweede Kamer hierover te informeren.	Kamerdebat 15-05-2014 BES-aangelegenheden.	Afgedaan. De Tweede Kamer is op 12 mei 2016 per brief geïnformeerd (TK 2015–2016, <a href="#">34 300-IV nr. 59</a> ).
De Minister zegt toe vanaf november 2013 tweemaal per jaar aan beide Kamers een overzicht te verstrekken van de bij de departementen in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving met consequenties voor Caribisch Nederland. Dit overzicht komt in de plaats van de overzichten die tot op heden afzonderlijk werden verzonden door de verschillende departementen.	Brief MBZK d.d. 7 november 2013 «Kabinetsreactie onderzoek deregulering en taakverlichting Caribisch Nederland».	Afgedaan. Toezegging wordt meegenomen in het reguliere BZK beleid.

## 7.4 Subsidies

In deze bijlage wordt de subsidie-definitie van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gebruikt. Volgens artikel 4.21 van de Awb wordt onder een subsidie verstaan: «De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.»

Volgens deze definitie worden niet als subsidies aangemerkt: de afspraken op financiële middelen die worden verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld, en: de bekostiging van het onderwijs en onderzoek.

Tabel Subsidies (Bedragen x € 1 000)												
Begrotings-artikel	Naam subsidie-(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Aantal verleningen jaar 2015	Laatste evaluatie (jaartal) (met hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie (regeling) (jaartal)
<b>Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners</b>												
2.2	International Union for the Conservation of Nature (IUCN)	938	-	-	-	-	-	-	1	-	2017	2017
	Subsidie Caribisch Nederland	48	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
		986	0	0	0	0	0	0				
<b>Bevorderen sociaaleconomische structuur</b>												
4.2	Subsidie Caribisch Nederland	0	60	60	0	0	0	0	0	-	2017	2017
		0	60	60	0	0	0	0				
	- ) evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden											
	1) Tijdelijk Besluit bijzondere uitkeringen integrale projecten BES; Subsidiebedrag wordt jaarlijks per ministeriële regeling bepaald.											

## 7.5 Overzicht Evaluatie- en overig onderzoek

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
<b>1. Waarborgfunctie: Rechshandhaving en deugdelijkheid van bestuur</b>			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Hoofdstuk IV, artikel 1 «De waarborgfunctie» <a href="http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2012D08449&amp;did=2012D08449">http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2012D08449&amp;did=2012D08449</a>	2010	2012
	Beleidsdoorlichting Waarborgfunctie	2017	2017
	Beleidsdoorlichting Waarborgfunctie	2021	2021
<i>3. Overig onderzoek</i>			
	Protocol flexibele inzetbare pool Koninklijke Marechaussee <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/06/17/rapport-evaluatie-flexibele-pool-koninklijke-marechaussee.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/06/17/rapport-evaluatie-flexibele-pool-koninklijke-marechaussee.html</a>	2012	2013
	Rijkswetten Justitie (bij VenJ)	2015	2016
<b>4.1 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Aruba, Curaçao en Sint Maarten</b>			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2016	2016
	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2020	2020
<i>3. Overig onderzoek</i>			
	Mid-term evaluatie Onderwijs- en Jongeren-samenwerkingsprogramma (OJSP) <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/03/18/onderzoeksrapportage-midterm-evaluatie-ojsp-2008---2012-curacao-en-sint-maarten.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/03/18/onderzoeksrapportage-midterm-evaluatie-ojsp-2008---2012-curacao-en-sint-maarten.html</a>	2010	2011
	Samenwerkingsbeleid Stichting Antilliaanse Medefinancierings Organisatie (AMFO) <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/10/24/eindevaluatie-amfo.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/10/24/eindevaluatie-amfo.html</a>	2014	2014
	Samenwerkingsbeleid Stichting Ontwikkeling Nederlandse Antillen (SONA) <a href="http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2015D50450&amp;did=2015D50450">http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2015D50450&amp;did=2015D50450</a>	2015	2015
	Samenwerkingsbeleid Fondo Desaroya Aruba (FDA)	2016	2016
<b>4.2 Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties: Caribisch Nederland</b>			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Bevorderen autonomie Koninkrijksrelaties	2020	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Evaluatie Plan veiligheid nederlandse antillen <a href="https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/16/aanbiedingsbrief-bij-eindevaluatierapporten-samenwerkingsprogramma-s-sona-en-plan-veiligheid-nederlandse-antillen-en-gevangeniswezen-nederlandse-antillen">https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/12/16/aanbiedingsbrief-bij-eindevaluatierapporten-samenwerkingsprogramma-s-sona-en-plan-veiligheid-nederlandse-antillen-en-gevangeniswezen-nederlandse-antillen</a>	2014	2015
	Staatskundige positie Caribisch Nederland Kamerstukken II, vergaderjaar 2015–2016, 34 300 IV, nr. 59	2015	2016

Artikelnummer en naam	Titel, onderwerp	Start	Afronding
<i>3. Overig onderzoek</i>	Evaluatie samenwerkingsprogramma: bestuurlijke ontwikkeling nederlandse antillen 2002–2006 <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/02/13/evaluatie-samenwerkingsprogramma-bestuurlijke-ontwikkeling-nederlandse-10-antillen-2002-2006.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/02/13/evaluatie-samenwerkingsprogramma-bestuurlijke-ontwikkeling-nederlandse-10-antillen-2002-2006.html</a>	–	2008
	Mid-term evaluatie Sociaal Economisch Initiatief (SEI) <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/10/13/eindrapport-sei-curacao.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/10/13/eindrapport-sei-curacao.html</a>	2010	2011
	Mid-term evaluatie Institutionele Versterking en Bestuurskracht (IVB) Curacao <a href="https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145306.pdf">https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145306.pdf</a>	2010	2011
	Mid-term evaluatie Institutionele Versterking en Bestuurskracht (IVB) Sint Maarten <a href="https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145305.pdf">https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-145305.pdf</a>	2010	2011
	Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/01/onderwijsverbetering-in-caribisch-nederland.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/01/onderwijsverbetering-in-caribisch-nederland.html</a>	–	2014
	Kleine evaluatie Caribisch Nederland <a href="http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/12/rapport-commissie-kleine-evaluatie-caribisch-nederland.html">http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/03/12/rapport-commissie-kleine-evaluatie-caribisch-nederland.html</a>	–	2014
<b>5. Schuldsanering/lopende inschrijving/ leningen</b>			
<i>1. Ex post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid</i>			
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Schuldsanering, lopende inschrijving en leningen	2016	2016
	Beleidsdoorlichting Schuldsanering, lopende inschrijving en leningen	2020	2020
<i>3. Overig onderzoek</i>	Evaluatie Rijkswet financieel toezicht	2015	2016

## 7.6 Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2015 reali- satie	2016 begroting	2017	2018	2019	2020	2021
IV Koninkrijksrelaties	Artikel 1 Waarborgfunctie	Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.							
		Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	4.008						
	Artikel 2 Bevorderen autonomie Koninkrijkspartners	Bijdragen aan medeoverheden	2.850						
		Subsidies	48						
Artikel 4 Bevorderen sociaal economische structuur	Subsidies	60	60						
	Opdrachten		4.099	4.741	5.313	5.313	5.313	5.313	
		Bijdragen aan medeoverheden	7.602	1.998	1.380	1.380	1.380	1.380	
VI Veiligheid en Justitie	Artikel 31 Nationale Politie	Bijdrage aan medeoverheden	21.200	18.213	18.056	18.056	18.056	18.065	18.056
		Bijdrage aan (inter)nationale organisaties en medeoverheden	5.658	5.012	5.005	5.005	5.005	5.005	5.005
	Artikel 33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	Bijdrage aan agent-schappen	12.023	10.124	9.093	9.480	9.533	9.587	9.587
		Bijdrage aan ZBO's/RWT's	1.076	1.007	1.037	1.037	1.037	1.037	1.037
VII Binnenlandse Zaken	Artikel 1 Openbaar bestuur en democratie Artikel 6 Dienstverlenende overheid Artikel 7 Arbeidszaken overheid		0						
		Bijdrage aan agent-schappen	1.148	2.900	2.900	2.800			
		Inkomensoverdracht	896	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Artikel 1 Primair Onderwijs	Bekostiging	14.558	12.924	12.888	12.888	12.888	12.888	12.506
		Subsidies	456	517	658				
	Artikel 3 Voortgezet onderwijs Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	Bekostiging	15.741	15.494	15.375	15.389	15.375	15.375	15.375
		Bekostiging	6.600	9.129	6.933	6.933	6.933	6.933	7.050
		Subsidies	342						
		Opdrachten	12.354						
		Bijdragen aan mede-overheden	920	13.084	20.637	16.287	16.287	16.287	1.067

Ministerie	Artikelderdeel	Instrument	2015 reali- satie	2016 begroting	2017	2018	2019	2020	2021
	Artikel 9 Arbeidsmarkt-en Personeelsbeleid	Subsidies	2.308						
	Artikel 11 Studiefinan- ciering	Inkomensoverdracht	3.013	3.013	3.013	3.013	3.013	3.013	3.013
	Artikel 14 Cultuur	Bijdragen aan (inter- nationale organisaties Subsidies	60 0	60	60	60	60	60	60
	Artikel 16 Onderzoek en Wetenschapsbeleid	Bekostiging Subsidies	2.500 174	2.500 179	2.500 196	2.500 78	2.500	2.500	2.500
	Artikel 25 Emancipatie								
IX Financiën	Artikel 1 Belastingen Artikel 2 Financiële markten	Apparaatsuitgaven Bijdragen aan ZBO's en RWT's	17.897 1.010	16.483 1.200	13.000 1.200	13.000 1.200	13.000 1.200	13.000 1.200	13.000 1.200
X Defensie		Het deel dat ten goede komt aan Caribisch Nederland is niet te bepalen.							
XII Infrastructuur en Milieu	Artikel 12 Ruimteijke Ontwikkeling Artikel 13 Ruimteijke Ontwikkeling  Artikel 14 Wegen en verkeersveiligheid Artikel 17 Luchtvaart  Artikel 18 Scheepvaart en havens Artikel 21 Duurzaamheid Artikel 22 Externe Veiligheid en Risico's Artikel 23 Meteorologie, Seismologie en Aardobservatie Artikel 24 Handhaving en toezicht Artikel 26 Bijdrage aan Investeringsfondsen  Artikel 97 Algemeen departement	Bijdrage aan medeover- heden Opdrachten  Bijdragen aan medeover- heden Opdrachten  Opdrachten Bijdragen agentschappen Opdrachten  Opdrachten Opdrachten  Bijdragen agentschappen  Bijdragen agentschappen  Bijdragen IF  Bijdragen DF Opdrachten	0  0 2.202  365 12.010 125  417 0 610	95  0 4.502 0 677 8.955 818 275 895 820	95  2.911 0 355 0 160 1.826 425 610	95  2.411 0 908 4.748 160 1.874 385 610	95  2.211 0 390 0 160 1.921 200 610	95  2.211 0 402 0 160 1.970 204 610	95  2.211 0 429 0 160 2.328 0 610

Ministerie	Artikelonderdeel	Instrument	2015 reali- satie	2016 begroting	2017	2018	2019	2020	2021	
XIII Economische Zaken	Artikel 1 Goed functionerende economie en markten	Opdrachten	125	125	125	125	125	125	125	
	Artikel 2 Bedrijvenbeleid: duurzaam en innovatief ondernemen	Bijdragen aan ZBO's/ RWT's	725	706	706	706	706	706	706	
		Opdrachten	472	638	1.044	1.044	1.044	1.044	1.044	
	Artikel 4 Een doelmatige en duurzame energievoorziening	Subsidies	69	100	100	100	100	100	100	
		Subsidies	17.108	7.900	3.100	3.000	3.000	3.000	3.000	
	Artikel 8 Natuur en regio	Opdrachten	214	495	495	495	495	495	495	
		Bijdragen aan medeoverheden	1.313	2.006	1.504					
	XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Artikel 2 Bijstand, Toeslagenwet en Sociale werkvoorziening	Inkomensoverdrachten	1.878	2.066	2.668	2.964	3.263	3.591	3.916
		Artikel 3 Arbeidsongeschiktheid	Inkomensoverdrachten	703	752	787	809	832	867	902
		Artikel 5 Werkloosheid	Inkomensoverdrachten	25	100	100	100	100	100	100
Artikel 6 Ziekte en Zwangerschap		Inkomensoverdrachten	3.213	3.439	3.620	3.719	3.820	3.971	4.121	
Artikel 7 Kinderopvang		Opdrachten	1.000	19.137	20.409	20.109	20.798	20.492	21.237	
Artikel 8 Oudedagsvoorziening		Inkomensoverdrachten	18.274							
Artikel 9 Nabestaanden		Inkomensoverdrachten	1.110	1.199	1.253	1.288	1.324	1.377	1.429	
Artikel 10 Tegemoetkoming ouders		Inkomensoverdrachten		1.803	1.842	1.842	1.842	1.842	1.842	
Artikel 98 Algemeen		Inkomensoverdrachten	3.295	4.967	3.089	3.089	3.089	3.089	2.773	
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport		Artikel 1 Volksgezondheid	Bijdragen aan medeoverheden	882	900	900	900	900	900	900
	Artikel 4 Zorgbreed beleid	Bijdragen agentschappen	242	300	300	300	300	300	300	
		Bekostiging	106.717	116.427	113.008	116.047	119.158	122.188	125.888	
XVIII Wonen en Rijksdienst	Artikel 2 Woonomgeving en Bouw	Subsidies	600							
		Opdrachten	124							
Totaal			302.532	309.609	285.144	285.462	281.925	269.808	257.556	



## 7.7 Overzicht belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland

De Miljoenennota 2017 bevat een gedetailleerd overzicht van de raming van de belasting- en premieontvangsten op kasbasis voor 2017. Dat overzicht bevat ook het totaal van de belasting- en premieontvangsten uit Caribisch Nederland. In onderstaande tabel wordt het totale bedrag van de voor 2017 geraamde belasting- en premieontvangsten op kasbasis uit Caribisch Nederland op gedetailleerdere wijze gepresenteerd door de geraamde kasontvangsten voor 2017 uit te splitsen over alle in Caribisch Nederland geheven rijksbelastingen en premies.

<b>Raming belasting- en premieontvangsten Caribisch Nederland 2017 in miljoenen euro's (op basis van Miljoenennota 2017)</b>	
	Raming 2017
<b>Indirecte belastingen</b>	<b>47,7</b>
– Algemene bestedingsbelasting	37,4
– Accijnzen	6,0
– Overdrachtsbelasting	4,3
<b>Directe belastingen</b>	<b>97,1</b>
– Loonbelasting en premies volks- en werknemersverzekeringen	87,8
– Inkomstenbelasting	– 1,2
– Vastgoedbelasting	8,0
– Opbrengstbelasting	1,6
– Kansspelbelasting	0,7
– Ontvangsten oude belastingstelsel	0,2
<b>Totaal</b>	<b>144,8</b>

## 7.8 Overzicht eilandelijke inkomsten

De eilandelijke belastingtarieven worden vastgesteld door de openbare lichamen. De afweging en de verantwoording over de hoogte van de tarieven vindt plaats in de eilandraden. De doorberekening van de rechten, de rioolheffing en de reinigingsheffing mag maximaal 100 procent kostendekkend zijn. Het bedrag van de inkomsten voor de openbare lichamen kan fluctueren, zoals dat ook bij Europees-Nederlandse gemeenten het geval is.

Net als bij de begroting van het gemeentefonds, verstrekt het kabinet jaarlijks een overzicht van de ontwikkeling van de begrote opbrengsten uit eilandbelastingen als bijlage bij de begroting van het BES-fonds. De in dit overzicht gebruikte gegevens zijn afkomstig van de door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties goedgekeurde begrotingen van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Voor de bekostiging van eilandelijke taken mogen de openbare lichamen ook enkele in de wet limitatief genoemde eilandbelastingen heffen en innen (vergelijkbaar met systematiek voor gemeenten). Het gaat op basis van de meest recent ingediende en vastgestelde eilandelijke begrotingen (van 2015).

Tabel A Opbrengsten lokale heffingen Bonaire (in \$)				
	2013	2014	2015	2016
Motorrijtuigenbelasting	2.501.117	2.500.000	2.500.000	2.680.000
Logeergastenbelasting	1.769.749	1.700.000	1.700.000	2.037.000
Verhuurautobelasting	614.525	650.000	650.000	690.000
Grondbelasting	2.449.581	1.200.000	1.200.000	1.617.000
Opcenten	307.263	1.200.000	1.200.000	750.000
Precariorechten	675.978	700.000	700.000	610.000
Totale opbrengst	8.318.213	7.950.000	7.950.000	8.384.000

Tabel B Opbrengsten lokale heffingen Sint Eustatius (in \$)				
	2013	2014	2015	2016
Motorrijtuigenbelasting	259.000	259.000		
Logeergastenbelasting	60.500	127.000		
Verhuurautobelasting	6.000	6.000		
Totale opbrengst	325.500	392.000	300.000	307.000

Tabel C Opbrengsten lokale heffingen Saba (in \$)				
	2013	2014	2015	2016
Motorrijtuigenbelasting	126.000	130.000	130.000	136.000
Logeergastenbelasting	62.500	60.000	70.000	72.000
Totale opbrengst	188.500	190.000	200.000	208.000

De begrote opbrengsten uit eilandelijke belastingen bedragen gemiddeld circa USD 8,90 mln. In de tabellen A t/m C is te zien dat de openbare lichamen aanmerkelijk van elkaar verschillen wat betreft de samenstelling en inkomsten uit de eigen belastingen.

## 7.9 Overzicht renteloze leningen Caribisch Nederland

Conform artikel 89 van de wet Financiën BES kunnen de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) een verzoek tot een renteloze lening indienen bij een vakdepartement ten behoeve van het doen van investeringen die dienen voor de uitoefening van de publieke taak. Een dergelijk verzoek wordt door een openbaar lichaam ingediend door tussenkomst van het College financieel toezicht (Cft). Het Cft voorziet de aanvraag van zijn advies. Volgens lid 4 van artikel 89 stelt de ministerraad jaarlijks vast welk bedrag ieder van de openbare lichamen verschuldigd is aan aflossing van de renteloze leningen. Deze vaststelling geschiedt bij de behandeling van het Besluitvormingsmemorandum in de ministerraad.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de renteloze leningen en de bijbehorende aflossingsbedragen voor 2017, zoals die tot op heden aan Caribisch Nederland zijn verstrekt. Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het vakdepartement.

Eiland	Lening-verstrekking departement	Onderwerp	Oorspronkelijke omvang lening	Looptijd Lening	Af te lossen in 2016	Af te lossen in 2017	Openstaand ultimo 2017
<b>Saba</b>	lenM	Infrastructuur Saba	2,5	2015–2026	0,3	0,3	2,0

<sup>1</sup> Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het departement.

Eiland	Lening-verstrekking departement	Onderwerp	Oorspronkelijke omvang lening	Looptijd Lening	Af te lossen in 2016	Af te lossen in 2017	Openstaand ultimo 2017
<b>Bonaire</b>	OCW	Onderwijs-huisvesting	19,1	2013–2031	1,0	1,0	14,1
<b>Sint Eustatius</b>	OCW	Onderwijs-huisvesting	4,0	2013–2032	0,2	0,2	3,0
<b>Saba</b>	OCW	Onderwijs-huisvesting	1,3	2013–2018	0,3	0,3	0,1
	OCW	Onderwijs-huisvesting	0,3	2019–2020	0,0	0,0	0,3
<b>Totaal Caribisch Nederland</b>			<b>24,7</b>		<b>1,5</b>	<b>1,5</b>	<b>17,5</b>

<sup>1</sup> Het risico van de wisselkoers euro-dollar ligt bij het departement.

### *Infrastructuur Saba*

In 2015 is door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (lenM) een renteloze lening verstrekt aan Saba voor de weginfrastructuur.

### *Onderwijshuisvesting*

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft de leningen verstrekt opdat de openbare lichamen een eigen bijdrage kunnen leveren in de kosten om de grote achterstanden in de huisvesting van het onderwijs op de BES-eilanden op korte termijn weg te werken. Met elk van de eilanden zijn door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap afspraken gemaakt om er voor te zorgen dat de scholen kunnen

beschikken over fatsoenlijke onderwijshuisvesting. Dat is een randvoorwaarde voor het realiseren van de basis onderwijskwaliteit.